

LearnersMot

*Kako sprožiti primarno motivacijo
za učenje pri malo izobraženih odraslih ob uporabi IKT*

ZARES GLOBOKO

**KAJ MORA IZOBRAŽEVALEC ODRASLIH VEDETI O
FUNKCIONALNI PISMENOSTI TER PROGRAMIH ZA
BOLJŠANJE PISMENOSTI MALO IZOBRAŽENIH IN MALO
USPOSOBLJENIH ODRASLIH?**

Sofinancira program
Evropske unije
Erasmus+

V globino. Kaj mora izobraževalec odraslih vedeti o funkcionalni pismenosti ter programih za boljšanje pismenosti malo izobraženih in malo usposobljenih odraslih? - Projekt **LearnersMot**

Izdal: Edensol, zanj Olena Korzhykova

Urednici: Ana Isabel Herranz Zentarski, Dušana Findeisen

Avtorice: Ana Isabel Herranz Zentarski, Ana Krajnc, Antonella Tozzi,
Biserka Neuholt Hlastec, Chara Triteou, Darja Lužnik, Dušana
Findeisen, Olena Korzhykova

Recenzija: Prof.Dr. Nives Ličen, Dr. Petra Javrh

Oblikovanje: Edensol

©: Edensol

Ta priročnik je bil deležen finančne podpore Evropske komisije.

CIP 364.672.2

374.7-057.16

ISBN 9788409093526

Sofinancira program
Evropske unije
Erasmus+

Ana Isabel Herranz Zentarski, Ana Krajnc, Antonella Tozzi,
Biserka Neuholt Hlastec, Chara Triteou, Darja Lužnik,
Dušana Findeisen, Olena Korzhykova

ZARES GLOBOKO

KAJ MORA IZOBRAŽEVALEC ODRASLIH VEDETI O FUNKCIONALNI PISMENOSTI TER PROGRAMIH ZA BOLJŠANJE PISMENOSTI MALO IZOBRAŽENIH IN MALO USPOSOBLJENIH ODRASLIH?

Tistim, ki nimajo temeljnih spretnosti na področju pismenosti, se v vsakdanjem življenju ponuja manj priložnosti za napredovanje.

VSEBINA

UVOD	1
1. DEL	
MODUL 1. OPREDELITVE IN KONCEPTI (FUNKCIONALNE) PISMENOSTI IN (FUNKCIONALNE) NEPISMENOSTI	5
MODUL 2. OSEBNE IN KOLEKTIVNE SITUACIJE, KI VODIJO V FUNKCIONALNO NEPISMENOST. MALO IZOBRAŽENI DELAVCI V SITUACIJI FUNKCIONALNE NEPISMENOSTI IN NJIHOVE ZNAČILNOSTI	12
MODUL 3. DISLEKSIJA NA DELOVNEM MESTU	20
MODUL 4. KAKO RAVNATI Z DELAVCI, KI SO V SITUACIJI FUNKCIONALNE NEPISMENOSTI	27
2. DEL	
MODUL 5. ANIMACIJA ODRASLIH IN NJIHOVIH SKUPNOSTI ZA VPIS V IZOBRAŽEVALNE PROGRAME	34
MODUL 6. SPROŽANJE MOTIVACIJE ZA UČENJE	43
MODUL 7. ORGANIZACIJA UČNIH PROCESOV	51
MODUL 8. UČITI SE UČITI	58
MODUL 9. O UČINKOVITEM BOLJŠANJU PISMENOSTI, O METODAH, KI JIH UPORABLJAMO PRI DELU Z MALO IZOBRAŽENIMI IN MALO USPOSOBLJENIMI DELAVCI	65
GLOSAR	73
LITERATURA IN VIRI	76
Ključ	79

UVOD

Priročnik se uvršča med rezultate evropskega projekta **"LearnersMot: How to Trigger Primary Motivation for Learning in Low-Educated Adults Using ICT Tools."** (slov. **Kako z uporabo informacijske tehnologije sprožiti motivacijo za učenje pri malo izobraženih starejših odraslih nad 45 let**)

1

Ta priročnik smo namenili izobraževalcem odraslih, ki se ukvarjajo z izobraževanjem za boljšanje pismenosti. Gre za izobraževalne programe, namenjene malo izobraženim in malo usposobljenim zaposlenim odraslim. Poudarek je na "zaposlenih", kar pomeni, da izobraževalci razvijajo programe za boljšanje pismenosti za vsako učno skupino posebej, pri čemer so programi osredotočeni na zaposlene, delodajalce, na potrebe podjetij in družbe v celoti.¹ V zadnjih desetletjih je prišlo do številnih družbenih sprememb (digitalizacija, avtomatizacija, robotizacija, globalizacija.) Te se odlikavajo tudi v programih za boljšanje pismenosti. Tako je razumljivo, da se tudi izobraževalni program, ki smo ga pripravili za izobraževalce odraslih, in katerega del je ta priročnik, izvaja tako po spletu, kot iz oči v oči.

Razen tega povejmo, da je ta priročnik plod skupnega dela projektnih partnerjev, ki so bili pripravljeni razmišljati o malo izobraženih in malo usposobljenih starejših delavcih in o odločevalcih v podjetjih. Predvsem pa je razmislek namenjen izobraževalcem odraslih, ki se pripravljajo za izvajanje programov za boljšanje funkcionalne pismenosti znotraj posameznih podjetij, kjer je treba upoštevati različne potrebe, med njimi tudi potrebe podjetja in delovnih mest.

V današnjih gospodarskih razmerah se morajo podjetja nenehno prilagajati na spremembe. V današnjih gospodarskih razmerah se morajo podjetja nenehno

¹ Promoting adult learning in the workplace. European Commission, June 2018

prilagajati na spremembe. Vse manj je strogo poklicnega dela in vse manj je delitve dela. Danes mora večina zaposlenih opravljati različne naloge. Opravljajo jih posamezni zaposleni sami ali skupaj z drugimi v delovni ekipi. Stara hierarhija delovnih mest in nalog namreč vse pogosteje izginja. Še več, podjetja se spreminjajo v storitvena podjetja, takšna, ki se usmerjajo v zadovoljevanje ugotovljenih potreb naročnikov. Spričo tega dejstva morajo biti zaposleni in odločevalci zelo prožni in se morajo prilagajati na spremembe. Če ne bi bili prožni, bi bila njihova delovna mesta in podjetje ogroženi.

2

V teh razmerah se več ni mogoče naslanjati na posamezne in zgolj najbolj izobražene delavce. Prav nasprotno, odločevalci morajo zaupati vsem delavcem, tudi tistim, ki veljajo za najbolj ranljive, tj. malo izobraženim in malo usposobljenim delavcem. Morajo biti prepričani, da ti delavci lahko izboljšajo svoje znanje in spretnosti ter da imajo potenciala, s katerimi se doslej podjetje morebiti še ni ukvarjalo, a jih je z izobraževanjem in usposabljanjem možno razvijati.

Izobraževalci odraslih (mentorji), ki delajo z malo izobraženimi in malo usposobljenimi delavci, imajo zahtevno nalogo: delavce morajo *navdušiti*, da se vpišejo v izobraževalne programe, morajo jih motivirati, sprožiti njihovo intrinzično primarno motivacijo za učenje, pomagati jim morajo, da premagajo odpor do učenja in spreminjanja pa tudi, da ostanejo v izobraževanju. Pri vsem tem morajo izobraževalci odraslih takšnim delavcem dokazati, da *izobraževanje pomeni pridobivanje družbene moči in da je izobraževanje način, kako si nekdo zagotovi trajanje in prihodnost*. V ta namen izobraževalci odraslih razvijajo in izvajajo programe zaboljšanje pismenosti, pri čemer upoštevajo znanje malo izobraženih in malo usposobljenih delavcev, njihovo znanje, ki je skrito in le delno strukturirano. Upoštevati morajo tudi osebnostne lastnosti in značilnosti, ki jih kažejo kot delavci, če so v situaciji funkcionalne nepismenosti.

Literacy programmes for low-educated and low-skilled workers and adults who are functionally illiterate are important, Gre namreč za podporo produktivnosti podjetja na eni strani, po drugi strani pa za krepitev zaupanja delavcev, kar naj bi omogočilo podjetju doseganje boljših ekonomskih rezultatov.

Izobraževalci odraslih (mentorji) vedo, da današnja družba zahteva pisanje, sporazumevanje, abstraktno mišljenje, skratka, kompetence, ki jih malo izobraženi in malo usposobljeni, ki so v situaciji funkcionalne nepismenosti, nimajo v dovoljšnji meri. Poleg tega izobraževalci odraslih vedo, da je pisanje tesno povezano z govorjenem in razumevanjem, pisanja in govorjene besede. Za gradnjo lastne vključenosti v družbo je najpomembnejše in najbolj koristno pisanje. Zato izobraževalci odraslih svoje napore usmerjajo prav v pridobivanje pisnih spretnosti.

Ta priročnik smo pripravili v projektu LearnersMot, ki je deležen finančne podpore programa Evropske Unije ERASMUS+. Upamo, da bo vam izobraževalcem odraslih, pomagal, ko boste pripravljali in izvajali programe zaboljšanje pismenosti malo izobraženih in malo usposobljenih delavcev. Verjetno ste že sami spoznali, da je *tovrstna učna publika drugačna in zahteva posebno razumevanje ter posebno skrb.*

Ko boste pripravili izobraževalni program zaboljšanje funkcionalne pismenosti, ne bo dovolj, da malo izobražene in malo usposobljene delavce *navdušite*, da se vanj vpišejo. Razen teh delavcev boste morali o vrednosti izobraževanja prepričati tudi njihovo neposredno okolje; njihove sodelavce, šefe, zdravnike, medicinske sestre, pa tudi knjižničarje in socialne delavce v podjetju.

Preprečevanje in lajšanje funkcionalne nepismenosti zaposlenih je skupno vprašanje in teža tega vprašanja mora biti solidarno porazdeljena. Še več,

prepričani smo, da *večji kot sta solidarnost in humanost v podjetju, boljši so gospodarski rezultati podjetja.*

Priročnik smo razdelili na dva dela: Prvi del je posvečen pridobivanju splošnega znanja o funkcionalni pismenosti malo izobraženih in malo usposobljenih delavcev, oziroma individualnim in kolektivnim vzrokom, ki pripeljejo te delavce v stanje funkcionalne nepismenosti. Priročnik je posvečen tudi obravnavi posebnih učnih težav (disleksiji), ki pogosto vodi v funkcionalno nepismenost. Posvečen je tudi jezikovnim zmožnostim itd.

Drugi del priročnika posvečamo *animaciji* in motivaciji malo izobraženih odraslih učencev. Obravnava tudi metode in tehnike, ki naj bodo v pomoč pri sporazumevanju kot so poglobljeno branje, govorjenje, razumevanje besedil in sporazumevanje v vsakdanjem življenju ter predvsem pri delu, četudi so pridobljene spretnosti prenosljive na vsa področja življenja.

1. DEL

MODUL 1. OPREDELITVE IN KONCEPTI (FUNKCIONALNE) PISMENOSTI IN (FUNKCIONALNE) NEPISMENOSTI

5

Malo izobražene in malo usposobljene delavce obravnavamo kot *ranljivo skupino zaposlenih*. Zakaj ranljivo? Ti delavci so ranljivi zato, ker so v situaciji *funkcionalne nepismenosti*, pri čemer besedo nepismenost uporabljamo v angl. jeziku in besedno zvezo funkcionalna nepismenost v francoskem jeziku. V tem modulu bomo obravnavali koncepte in definicije, ki se nanašajo na razumevanje delavcev, ki so se znašli v situaciji funkcionalne nepismenosti.

MODUL NA KRATKO

Modul ima naslednji dve enoti:

ENOTA 1: Kaj pomeni pismenost v nasprotju z nepismenostjo? Kaj pomeni funkcionalna pismenost v nasprotju s funkcionalno nepismenostjo?

ENOTA 2: Opredelitve pismenosti in nepismenosti

ENOTA 1: Kaj pomeni pismenost v nasprotju z nepismenostjo? Kaj pomeni funkcionalna pismenost v nasprotju s funkcionalno nepismenostjo?

Zdi se, da **pismenosti** ni težko razumeti, četudi je koncept pismenosti zahteven in dinamičen in se je spreminjal skozi stoletja. Tako je razumljivo, da *ne obstoja le ena sama definicija pismenosti*, še več, pismenost ni preprost proces pridobivanja temeljnih, kognitivnih in kulturnih spretnosti. Teh spretnosti pa brez globljega razmisleka ni mogoče uporabljati na način, ki prispeva k

(1) družbenemu in ekonomskemu razvoju,

(2) razvoju splošne osveščenosti in kritičnega razmišljanja - kar je podlaga osebnemu razvoju in razvoju skupnosti.

V angleščini je beseda 'pismen' sprva pomenila, da 'nekdo pozna književnost' oziroma, da je 'dobro izobražen'. Od 19. stoletja dalje pa se pridevnik pismen/a/ vse bolj nanaša na zmožnost branja in pisanja besedil. Hkrati pridevnik pismen pomeni tudi, da nekdo ima 'znanje, da je izobražen na nekem področju ali področjih'. Raziskovalci so veliko pozornosti posvetili opredelitvi pismenosti, njihovo delo pa je močno vplivalo na to, kako pismenost obravnavamo v praksi.

6

Danes *pismenost* ne pomeni le obvladovanja branja, pisanja in računanja. Na področje pismenosti spadajo tudi temeljne in ključne kompetence, ki delavcem omogočajo, da lahko delajo samostojno in prevzemajo odgovornost zaboljšanje produktivnosti in za doseganje ciljev podjetja. Danes je treba imeti poglobljeno znanje za ravnanje z informacijami in sprejemanje odločitev, spretnosti sporazumevanja in reševanja problemov ter spretnosti za samostojno učenje. (Carnevale, 1990, v Ivančič, *Andragoška spoznanja*, str. 12)

V angleškem jeziku **nepismenost** pomeni nekaj, kar je nasprotno pismenosti. Leta 1970 francosko združenje ATD Quart Monde namenoma uvede neologizma *funkcionalna pismenost in funkcionalna nepismenost* (fr. *lettrisme fonctionnel, illetrisme fonctionnel*) Združenje je hotelo opozoriti na jasno prepoznavno razliko med *analfabetizmom* in *funkcionalno nepismenostjo*. *Analfabetizem* je bil značilen predvsem za priseljence, ki niso hodili v šolo, medtem ko se je *funkcionalna nepismenost* tipično pojavljala tudi pri domačinih in migrantih, ki so hodili v šolo in so zaključili obvezno osnovno, lahko pa tudi srednjo šolo, toda tisto, česar so se naučili, so kmalu pozabili, ali pa to ni bilo dovolj za to, da bi funkcionalno nepismeni posamezniki lahko dobro delovali v sodobni družbi.

“Njihove pisne, bralne, numerične kognitivne in kulturne spretnosti niso dovolj razvite za neodvisno delovanje v družbi.” (Hebar, 2009)

Funkcionalna nepismenost je pogosto odvisna od števila let, ki jih je nekdo preživel v šoli, pa tudi od smeri šolanja. V današnjem globaliziranem in digitaliziranem svetu smo na stopnji začetne funkcionalne pismenosti, če smo zadostil nekaterim temeljnim zahtevam: da smo zaključili vsaj srednjo splošno izobraževalno šolo, na primer gimnazijo, ki razvije abstraktno mišljenje. Tovrstno šolanje je usmerjeno v pisanje abstraktnih besedil. V 21. stoletju poklicna srednja šola, ki tega ne goji, ni dovolj. Tisti, ki so končali poklicno šolo, ne morejo postati funkcionalno pismeni in ne ustrezajo zahtevam današnje družbe. Prav nasprotno; njihova pismenost in numeričnost sta premajhni, to pa jih onemogoča, da bi dobro delovali v socialnem okolju. Zakaj? Niso ali morda mislijo, da niso dovolj vedni zato, ker niso dovolj zmožni branja in pisanja.

ENOTA 2: Opredelitve pismenosti in nepismenosti

“[...] pismenost je bistvena za pridobivanje [...] najpomembnejših življenjskih spretnosti, ki odraslim omogočajo, da se spoprimejo z vprašanji vsakdanjega življenja. v 21. stoletju so te najpomembnejše spretnosti hkrati tudi pomemben korak k učinkovitemu sodelovanju v družbi in ekonomskem življenju.” (Združeni narodi, 2002)

“Pismenost je dobra za posameznike, družine, skupnosti in narode. Boljšanje ravni pismenosti dobro vpliva na posameznika (njegovo zaupanje vase, zaupanje do drugih, abstraktno mišljenje itd.), pa tudi na politično raven (npr. demokratične vrednote), kulturno raven (npr. odprtost za različne kulture), družbeno raven (npr. zdravje otrok) in ekonomsko raven (npr. osebni dohodek).” (UNESCO, 2006)

Čeprav UNESCO opozarja na potrebo, da razumemo *pismenost in njeno 'pluralnost'*, pa UNESCO iz definicije pismenosti izključuje računalniško pismenost, medijsko pismenost, zdravstveno pismenost, okoljsko pismenost in čustveno pismenost. (UNESCO, 2004)

V razvitem svetu je večji poudarek na vrsti spretnosti, ki tvorijo pismenost, tj. na spretnostih, ki so potrebne za globalno gospodarstvo. Tako na primer leta 1997 v poročilu *OECD: Literacy Skills for the Knowledge Society* najdemo naslednjo opredelitev pismenosti:

'Pismenost je posebna spretnost oziroma zmožnost, da razumemo in uporabljamo tiskane informacije v vsakdanjem življenju, doma, na delovnem mestu in v skupnosti, pri čemer želimo doseči posamezne cilje in razvijati svoje znanje in potencialne.'

According to the *Organizacija za ekonomsko sodelovanje in razvoj* (OECD), je *pismenost* opredelila kot sledi:

"Zmožnost razumevanja, presoje, uporabe in razumevanja in pisanja pisnih besedil za sodelovanje v družbi, doseganje lastnih ciljev in razvoj znanja ter potencialov." (OECD, 2013, p. 59)."

Pismenosti in temeljnega znanja/spretnosti ne moremo jasno razločiti. Četudi je "pismenost" del temeljnega znanja, je hkrati tudi pogoj za posedovanje temeljnega znanja in je rezultat posedovanja temeljnega znanja.

"Pismenost se lahko nanaša na zmožnost branja in pisanja, pa tudi na temeljno znanje, usmerjeno v prakso, znanje, ki se razvija skozi vse življenje in ne samo v času šolanja". (Nickel, 2007).

Četudi je prišlo do izboljšav *formalne pismenosti (pridobljene v šoli)*, pa imajo mnogi težave z razumevanjem besedil. Do tega prihaja zato, ker ima v današnji družbi *funkcionalna pismenost* pomembno vlogo. Pojavlja se v vseh vidikih vsakdanjega življenja. Npr. ko odpiramo bančni račun, ko prebiramo sestavine na etiketah prehrambnih izdelkov. Težave lahko nastajajo pri razumevanju navodil glede jemanja zdravil ali razumevanju tehničnih navodil, pri podpisovanju pogodb itd. (Cree et al., 2012). Drugače povedano, "brez pismenosti postane delovanje v družbi težje. Tistim, ki ne morejo pridobiti temeljnih spretnosti pismenosti, se na vseh področjih življenja ponuja precej manj priložnosti" (Cree et al., 2012). Funkcionalna nepismenost vodi k manjšemu številu izobraževalnih in zaposlitvenih možnosti in je ovira za to, da bi lahko uspešno živeli.

In 1949 je UNESCO (United Nations Educational, Scientific, and Cultural Organization) opredelil splošno funkcionalnost pismenosti. Pridobivanje bralnih in pisnih spretnosti so tedaj obravnavali kot temeljno pravico: vsem ljudem naj bi bilo omogočeno, da postanejo funkcionalno pismeni v svoji lastni kulturi. (Bhola, 1995).

Education for All Global Monitoring Report se pri definiciji pismenosti osredotoča na kompetence, ki jih potrebujemo za predelavo informacij.

Definicija, podana v tem poročilu, opozarja na raznoterost spretnosti, na katerih počiva pismenost v razvitih državah.

Nekatere mednarodne nevladne organizacije se zavzemajo za razumevanje pismenosti, takšne, ki je zelo drugačna od tega, kar smo že navedli v tem besedilu. Dejstvo je, da je precejšnje število nevladnih izobraževalnih organizacij, ki se ukvarjajo predvsem z vprašanji izobraževanja, prezrlo izobraževanje odraslih in vprašanja pismenosti. Večina nevladnih organizacij, ki dajejo poudarek pismenosti odraslih, se namreč osredotoča na spretnosti

branja in pisanja, manjše število teh pa na funkcionalno pismenost. Manjšina teh organizacij opozarja na transformativno vrednost funkcionalne pismenosti.

Pismenosti tedaj ne obravnavajo več kot preprosto spretnost ali kompetenco, marveč kot proces, ki traja in spreminja.

10

Da bi bolje razumeli funkcionalno nepismenost, ki presega obstoječe definicije, se moramo nasloniti na delo **Paola Freira Pedagogika zatiranih**. Freire podaja poglobljeno družbeno, politično in ekonomsko analizo procesov, ki vplivajo na znanje ljudi in njihova prepričanja (ki oblikujejo njihovo zavedanje o situaciji, v kateri so) trdita Archer in Cottingham, 1996 v EFA Global Monitoring Report Team; Archer and Cottingham. Tako je funkcionalna pismenost tudi mentalna dispozicija, kajti zgodi se, da nekdo sebe doživlja kot nesposobnega, da bi razumel, nesposobnega, da bi se naučil ali nekaj naredil in posledično ta postane funkcionalno nepismen.

Če povzamemo: V situaciji funkcionalne nepismenosti se lahko znajdejo malo izobraženi in malo usposobljeni delavci, ki so preživeli obvezno število let v obveznem izobraževanju, pa vendarle niso pridobili -ali pa so jih pozabili- temeljnih spretnosti branja, pisanja in računanja. Zaradi šolskih in življenjskih situacij niso mogli pridobiti potrebnih komunikativnih, kognitivnih in kulturnih spretnosti. Ker so te njihove spretnosti okrnjene, je okrnjeno tudi njihovo učinkovito delovanje v vsakdanjem življenju in na delovnem mestu.

Ali ste razumeli?

Ta del je namenjen ugotavljanju, ali ste razumeli koncepte in vprašanja, ki smo jih predstavili v tem modulu.

Katere trditve so pravilne in katere nepravilne?

11

1. Pismenost in funkcionalna pismenost sta razvitih družbah eno in isto.

PRAVILNO

NEPRAVILNO

2. Funkcionalna nepismenost pomeni pisanje, branje, računanje in še marsikaj drugega.

PRAVILNO

NEPRAVILNO

3. Medijska pismenost, čustvena pismenost, okoljska pismenost so vključene v UNESCOVO definicijo funkcionalne pismenosti.

PRAVILNO

NEPRAVILNO

4. Funkcionalna nepismenost zmanjšuje možnosti za osebno rast ter rast podjetij in razvoj družbe.

PRAVILNO

NEPRAVILNO

MODUL 2. OSEBNE IN KOLEKTIVNE SITUACIJE, KI VODIJO V FUNKCIONALNO NEPISMENOST. MALO IZOBRAŽENI DELAVCI V SITUACIJI FUNKCIONALNE NEPISMENOSTI IN NJIHOVE ZNAČILNOSTI

12

Izobraževalci odraslih in odločevalci v podjetju si pravzaprav ne predstavljajo, koliko je nepismenosti okrog njih. Prav tako si ne predstavljajo, kako škodljiva je nepismenost. Zato je pomembno, da obravnavamo značilnosti malo izobraženih delavcev, ki so se znašli v situaciji funkcionalne nepismenosti.

MODUL NA KRATKO

Modul sestavljata naslednji dve enoti:

ENOTA 1: Kdo je v situaciji funkcionalne nepismenosti? Značilnosti funkcionalno nepismenih učencev

ENOTA 2: Jezikovne zmožnosti malo izobraženih /malo usposobljenih delavcev

ENOTA 1: Kdo je v situaciji funkcionalne nepismenosti? Značilnosti funkcionalno nepismenih učencev

Težko si je zamisliti, da obstajajo zaposleni, ki ne znajo brati navodil za varnost pri delu, ki ne znajo napisati kratkega sporočila sodelavcu, ki ne znajo prešteti števila v osmih urah proizvedenih kosov. Si lahko predstavljate, da nekateri delavci odhajajo z dela kasneje kot drugi samo zato, ker ne znajo “prebrati” koliko je ura? Skorajda nemogoče si je zamisliti delavca, ki mora izpolniti formular in ki v ta namen nosi s seboj v denarnici vzorec, ki mu ga je pripravil

oče, vzorec, ki vsebuje delavčevo ime, priimek, datum rojstva, naslov? (Benoit Hess, 1997, str.1).

Funkcionalna nepismenost je situacija tistih, ki so skozi življenje iz različnih vzrokov doživljali nekatere težke individualne ali kolektivne situacije (družinske, družbene, politične). Nimajo dovolj dobro razvitih spretnosti na področju branja, razumevanja, pisanja, sporazumevanja, abstraktnega mišljenja, razumevanja zaporedja, prostora in časa. Nimajo dovolj spretnosti, da bi se lahko orientirali. Posledično se znajdejo v situaciji *funkcionalne nepismenosti*.

13

Definicija, ki jo je podala organizacija Groupe permanent de lutte contre l'illettrisme (GPLI) pravi, da tisti, ki so v situaciji funkcionalne nepismenosti ne obvladajo dovolj pisanja, da bi lahko zadostili minimalnim zahtevam njihovega poklicnega, družbenega, kulturnega in osebnega življenja (GPLI, 1997), pa četudi so bili v šoli do 16. leta starosti.

Težave, ki jih doživljajo funkcionalno nepismeni odrasli, niso omejene la na pisna besedila in na jezik. Funkcionalno nepismeni so glede jezika v celoti v nelagodnem položaju: njihove bralne težave izhajajo iz njihovega ustnega jezika, nepismenost pa se kaže tako v ustnem kot v pisnem jeziku. Obe vrsti pomanjkljivosti se pojavljata skupaj in se med seboj krepi.

Največkrat imajo malo izobraženi in malo usposobljeni delavci težave tako na delovnem mestu, kot v družbenem življenju, vendarle pa dejstvo, da so malo izobraženi in malo usposobljeni še ne pomeni, da so neizogibno tudi funkcionalno nepismeni. V tem priročniku razmišljamo o tistih, ki so funkcionalno nepismeni ali pa utegnejo postati funkcionalno nepismeni. Zmožnosti večjega števila delavcev se namreč lahko zmanjšajo, ker ti delavci opravljajo ponavljajoče se ročno delo, ali zato, ker dolgo časa niso bili vključeni

v usposabljanje. Ti delavci so izgubili kompetence, ki so jih v preteklosti že imeli. Še več, v današnjih gospodarskih razmerah imajo številni ljudje prekarno delo. Delajo 12 ur na dan in več. Morda si hkrati iščejo delo za kasneje. V takšnih razmerah pismenosti ne krepijo in tako lahko pričakujemo, da bo še več ljudi v situaciji funkcionalne nepismenosti.

14

Vsekakor pa nujno potrebujemo uporabljivo, standardno definicijo nepismenosti zato, da bi lahko razlikovali med funkcionalno pismenimi in funkcionalno nepismenimi in da bi lahko razlikovali med seboj tudi različne ravni funkcionalne pismenosti. Na generalni konferenci UNESCO leta 1978 so podali eno takšnih definicij:

Nekdo je funkcionalno pismen, če se je zmožen vključiti v vse dejavnosti, pri katerih je pismenost zahtevana za to, da bi skupina ali skupnost, ki ji posamezna oseba pripada, lahko učinkovito delovala in da bi takšna oseba lahko še naprej brala, pisala in računala v podporo svojemu lastnemu in skupnostnemu razvoju.

Funkcionalno nepismene osebe so hodile v šolo, a iz takšnega ali drugačnega razloga so pozabile, česa so se naučile in tako danes niso zmožne napisati dvanajstvrstičnega besedila. Funkcionalno nepismeni delavci so lahko vključeni v ekonomsko življenje, tudi če so povsem odvisni od drugih. Od drugih se učijo s posnemanjem (primaren in najmanj zahteven način učenja). Na druge se naslonijo in iščejo njihovo pomoč pri vsakdanjih dejavnostih. Takšni funkcionalno nepismeni delavci so razvili široko pahljačo strategij, s katerimi skrijejo situacijo, v kateri so (pretvarjajo se, da so izgubili očala, sodelavcem plačajo, da jim ti razložijo, kaj šef od njih pričakuje, ko se dela inventura, se ne prikažejo na delovnem mestu, kajti ne znajo računati. Takšni delavci so nevidni, ogibajo se konfliktov itd.).

Zakaj? Skozi vse življenje so na njih gledali zviška, niso jih zaznali. Njihove družine, njihovi učitelji in drugi otroci so jih prezirali ali so se iz njih norčevali in tako so naredili vse, da jih drugi ne bi prepoznali, odkrili. Hoteli so biti v senci in hoteli so, da bi bili videti običajni. Odrasli, ki so funkcionalno nepismeni, *postavljajo naivna vprašanja*, takšna kot so jih postavljali v ranem otroštvu, ko so vstopili v šolo in med šolanjem, ko se je oblikoval njihov odnos do znanja. Izobraževalci odraslih, ki vodijo individualne intervjuje z njimi, odkrijejo, kaj vse se je dogajalo nekoč, pa se ne dogaja več, kaj se je dogajalo nekoč in preden so izpadli iz šole.

Danes so funkcionalno nepismene osebe na različne načine odvisne od svojih staršev (če gre za mlade), od svojih partnerjev (mož ali žena), sodelavcev, šefa. Njim postavljajo veliko vprašanj, preden so prepričane, da bodo lahko delo dobro opravile. Sodelavce prosijo, da namesto njih dvignejo denar na bančnem avtomatu. Prosijo jih, da naj namesto njih izpolnijo uradne formularje in se pri tem pretvarjajo, da so izgubile očala. Šefe prosijo, da preverijo, če so prav napisale in izpolnile formular. Imajo težave pri opravljanju šoferskega izpita, imajo težave pri nakupovanju. S težavo prebirajo zemljevide, s težavo računajo in obvladujejo numerična razmerja. Najpogosteje se učijo s posnemanjem. Pisanje sovražijo.

Sodelavci jih imajo radi, ker so zmeraj pripravljene pomagati itd. Takšne osebe ne želijo preiti iz enega oddelka v drug oddelek, raje odpovedo delovno razmerje. Funkcionalno nepismene osebe se ne zmorejo spoprijeti s spremembami.

Malo izobraženi in malo usposobljeni delavci so predvsem odrasli, ki so pozabili tisto, česar so se nekoč naučili. To so mlajši odrasli, ki so največkrat izpadli iz šole in svojega znanja niso mogli utrditi. To so tudi osebe, ki izhajajo iz družin priseljencev.

Nizka raven izobrazbe in kratko šolanje sta posledici *situacije, v kateri se nahaja družina*, ki takšnim osebam v otroštvu ni mogla dati stabilne podlage za napredovanje. Če gre za družino migrantov, starši niso mogli otrokom pomagati pri šolskih nalogah. Če je v družini vladal *alkoholizem*, je tudi v tem vzrok kasnejše funkcionalne nepismenosti. Če so bili otroci bolni dlje časa, ali pa če so bili otroci handikapirani, jim je morda primanjkovalo *čustvene podpore*, ki jim je bila potrebna za napredovanje v šoli. Na splošno rečeno so zdravstveni problemi večji, če starši otrokom ne nudijo emocionalne opore in tudi zdravstveni problemi trajajo dlje, vse v odraslost, če šrijaha od staršev premalo čustvene opore. Če pomembni odrasli (mati, oče, učitelj, duhovnik) niso imeli zaupanja v otroka, se je tudi iz tega vzroka v odraslosti lahko razvila funkcionalna nepismenost.

Za podjetja kakovost opravljenega dela ali pa kompetence zaposlenih niso najbolj pomembne. Pomembnejša je zmožnost zaposlenih, da delajo v timu, da so na razpolago naročniku, da vidijo prihodnost, da imajo predstavo o svoji osebnostni rasti itd. Situacija je težavna za tiste, ki so bili zmeraj izključeni. "Družbena usposobljenost" je nekaj, kar je mogoče pridobiti v okolju, v katerem nekdo živi. Če nekdo ne izhaja iz podpornega kulturnega okolja, se lahko zgodi trajna *družbena diskvalifikacija* takšne osebe.

Življenje funkcionalno nepismenih spremlja prezir, razvrednotenje, ponižanje, pomanjkanje spoštovanja. Domačini, ki so funkcionalno nepismeni in se morajo učiti branja in pisanja (kar je povsem normalna situacija za priseljence), se sramujejo položaja, v katerem so se znašli. Malo izobraženi domačini so na robu vsega in se bojijo sprememb. Funkcionalno nepismeni delavci se poskušajo *ogniti konfliktov*, da ne bi doživeli poraza. Nikoli ne rečejo ne, kar jih navsezadnje tudi ovira. *Zgubljajo neodvisnost*, doma jim pomagajo sorodniki, na delu pa sodelavci, ki jih ščitijo in vse to pripomore k temu, da se ne učijo. Radi ponavljajo stvari in *všeč jim je rutina*. Naredijo, kar so zmeraj delali in imajo velik odpor do sprememb, kar je velika težava za podjetja, ki se

morajo spreminjati. Znanje so pridobili tu in tam, toda njihovo znanje ni popolno in ni strukturirano.

Danes morajo biti delavci prožni, veliko morajo poročati, imeti morajo boljše sporazumevalne spretnosti. Vse to naredi, da so malo izobraženi delavci v nezavidljivem položaju. Krhki so, doživljajo neke vrste »družbeni avtizem«. Živeti v odnosu z drugimi je priložnost, a za nekatere delavce je živeti z drugimi težko

17

ENOTA 2: Jezikovne zmožnosti malo izobraženih / malo usposobljenih delavcev

Jezikovna zmožnost pomeni, da ima nekdo zmožnost abstraktnega razmišljanja. Pri osebah, ki so v situaciji funkcionalne nepismenosti, je zmožnost abstraktnega mišljenja prizadeta. Zaradi tega sta prizadeta njihov ustni in pisni jezik.

Povejmo znova, da takšne osebe ne obvladujejo dovolj pisanja, da bi lahko zadostile zahtevam po pisanju, ki jih pred njih postavlja njihovo poklicno, družbeno, kulturno in osebno življenje. Prav tako imajo težave z učinkovito rabo ustnega jezika. Funkcionalna nepismenost osebo ovira, kajti jezik je pravzaprav zmožnost abstraktnega mišljenja. Takšne osebe ne uporabljajo ali redko uporabljajo določila časa, v njihovem diskurzu je zelo malo »obeleževalcev diskurza«. (npr. zatorej, zato, tako, iz česar sledi, medtem ko itd.) Odrasli srečajo številne sogovornike, zato se morajo naučiti govoriti ali pisati na različne načine in ne smejo misliti, da je vse vsem jasno. Izstop iz znanega konteksta, kjer so besede skoraj nepotrebne, da bi bili razumljeni, je velik podvig za tiste, ki so v situaciji funkcionalne nepismenosti. Najverjetneje v otroštvu niso vstopali v razmerja z odraslimi, ki bi jih bogatila, kajti pri njih se niso razvili miselni vzorci, ki vodijo v abstrakcijo tj. posploševanje.

Jezik ni samo zmožnost, je tudi funkcija, funkcija, ki izraža namen v sporazumevanju med dvema govorcema. Funkcionalno nepismene osebe te jezikovne funkcije v ustnem jeziku ne obvladajo (težave z jezikom se pričnejo v ustnem jeziku). Funkcionalno nepismeni odrasli nimajo predstave o tej jezikovni funkciji in nimajo ustreznih predstav o sogovorniku. Funkcionalno nepismene osebe pogosto mislijo, da bo sogovornik razumel njihovo misel. Včasih so celo mnenja, da sogovornik lahko prebere njihove neizražene misli. Zato funkcionalno nepismene osebe razvijejo jezik, kjer je marsikaj implicitno (mišljeno, a ne izraženo) in od sogovornika pričakujejo, da bo razbral pomen sporočila. Funkcionalno nepismena oseba se ne sprašuje: “Kaj moj sogovornik ve o dogodku, o katerem bom spregovoril?” Funkcionalno nepismene osebe s težavo izstopijo iz svojega miselnega konteksta. Imajo okrnjeno zmožnost razlage in s tem vstopanja v sogovornikov miselni kontekst, imajo okrnjeno zmožnost medsebojnega prilagajanja svojega in sogovornikovega konteksta. Nazadnje pa do nesporazumov prihaja zato, ker ni razlage.

Naj povzamemo: funkcionalno nepismene osebe uporabljajo ustni jezik, ki temelji na implicitnosti, kar je posledica nedovoljšnjega obvladovanja maternega jezika. Jezik uporabljamo, da z njim nekaj ustvarimo za drugega (Jacobson, 1963). In komunikacija ima jasno funkcijo: vplivati na drugega, da spremeni obnašanje, delovanje, razmišljanje. (Piaget, 1966, 3. izdaja., str. 63)

“Kaj in kako nekaj povemo, je odvisno od tega, kar sogovornik že ve,” trdi Piaget (1966, str. 63). Piaget ločuje dve vrsti jezika: egocentričen in socializiran jezik. Socializiran jezik vsebuje jezikovne funkcije, ki jih potrebujemo za razlikovanje in za vzpostavljanje recipročnosti. Med ustnim in pisnim jezikom so krožne povezave, ki bogatijo obe vrsti jezika. Tako pisna besedila lahko postanejo model, po katerem se ravna ustna besedila, pa vendar je najprej treba dovolj dobro obvladati ustni jezik.

Funkcionalno nepismeni odrasli bi morali vedeti, da z jezikom poskušamo doseči drugega in njegovo razumevanje. Morali bi se naučiti, da drugi ne ve, kaj želimo povedati, ne ve prav veliko o tem, kaj želimo sporočiti. Sogovornikove izkušnje, govorčeve misli, zgodba, ki jo razpleta, in govorec sam sogovorniku posredujejo ključne za razumevanje sporočila. (Bantolia, 1996, p. 139)

Ali ste razumeli?

Ta del je namenjen ugotavljanju, ali ste razumeli koncepte in vprašanja, ki smo jih predstavili v tem modulu.

Katere trditve so pravilne in katere nepravilne?

20

1. Osebe v situaciji funkcionalne nepismenosti imajo rade pozitivne spremembe.

PRAVILNO

NEPRAVILNO

2. Socializiranega jezika ne obvladajo.

PRAVILNO

NEPRAVILNO

3. Sodelavci jih imajo največkrat radi.

PRAVILNO

NEPRAVILNO

4. Osebe v situaciji funkcionalne nepismenosti z lahkoto razložijo, kaj želijo in razmišljajo.

PRAVILNO

NEPRAVILNO

MODUL 3. DISLEKSIJA NA DELOVNEM MESTU

Med malo izobraženimi in malo usposobljenimi delavci je razmeroma veliko dislektikov. Če disleksijo prepoznamo, lahko dosežemo, da te osebe na delovnem mestu delajo bolje. Delavcem se poveča samospoštovanje in lahko pridobijo zaupanje vase. Prav tako jih dejstvo, da smo njihovo disleksijo prepoznali, motivira, da sodelujejo v neformalnem izobraževanju in usposabljanju. Če pa, nasprotno, disleksije v njihovih zgodnjih letih niso prepoznali, takšne osebe to lahko kasneje vodi v funkcionalno nepismenost, nezaposlenost, lahko tudi zapor. Uvodoma bomo obravnavali nekatera temeljna vprašanja v povezavi s pojavom disleksije.

21

MODUL NA KRATKO

Modul je sestavljen iz naslednjih treh enot:

ENOTA 1: Kaj je disleksija?

ENOTA 2: Posebne učne težave

ENOTA 3: Kako lahko posebne učne težave vplivajo na delo? Kaj o tem povedo osebe z disleksijo?

ENOTA 1: Kaj je disleksija?

Šolski sistem dislektikom ni pisan na kožo, kajti dislektiki razmišljajo o "resničnem svetu" okrog sebe, pri čemer uporabljajo predvsem podobe in posplošitve, namesto da bi razmišljali z zaporedjem besed, v stavkih. Dislektiki potrebujejo posebno usposabljanje, da lahko obvladajo vsaj temelje pisnega jezika. Vprašajmo se torej, kaj je disleksija?

Osebe z disleksijo so na nek način drugačne, pri čemer je vsaka drugačna na svoj način. Način, kako se odzivajo na zunanji svet, nas preseneča, če se ne

potrudimo, da bi jih razumeli. Med disleksijo in inteligentnostjo takšnih oseb ni korelacije, vendarle pa zaznavamo klasterje značilnosti, ki se lahko pojavljajo pri številnih osebah z disleksijo: tako imajo osebe z disleksijo pogosto težave z branjem, črkovanjem in **disgrafijo**.

Šolanje večinoma zahteva *linearno razmišljanje*, napredovanje po korakih, medtem ko osebe z disleksijo *mislijo holistično (celotno) in divergentno (razpršeno)*. Svet okoli sebe razumejo celotno, medtem ko sta branje in pisanje linearni dejavnosti. Ker dislektiki delujejo divergentno, njihov nevrolški sistem ni prilagojen linearnosti.

Osebe z disleksijo lahko pridejo do matematičnega rezultata brez predhodne poti, ne da bi pokazale pot, ki jih je vodila do rezultata. Posledično jih lahko obtožijo, da so prepisovali od sošolcev in tako lahko takšni učenci dobijo negativne ocene. Kakšna krivica! Vendar tu ni pomoči, krivice morajo sprejeti! Takšne »šolske situacije« vplivajo na prihodnost in delo oseb z disleksijo. Osebe z disleksijo so obremenjene z negativnimi izkušnjami iz časov šolanja, zato tudi niso navdušene nad izobraževanjem in usposabljanjem odraslih. *Malo izobražene delavce z disleksijo je težko pritegniti v izobraževanje.*

ENOTA 2: Posebne učne težave

Splošno prepričanje je, da je disleksija težava, povezana s šolanjem. Vendar temu ni tako! Zato se moramo osredotočiti na talente, ki jih imajo delavci, osebe z disleksijo, in ne na njihove učne težave. Kljub temu bomo v nadaljevanju besedila najprej obravnavali posebne učne težave, kajti v času šolanja se učitelji in starši ukvarjajo predvsem s temi. Ne delovnem mestu pa se zaznavajo predvsem težave, ki jih imajo zaposleni.

V šoli številnih učencev z disleksijo ne odkrijejo. Ne odkrijejo tistih, ki uspejo najti svoj način učenja dovolj zgodaj in tisti, ki se prilagodijo linearnemu načinu učenja.

Nekateri učenci pišejo z obema rokama, pri čemer uporabljajo tako desno kot levo možgansko poloblo. Pri matematiki skokovito pridejo do rezultata, pa se vendarle potrudijo, da zapišejo tudi postopek, ki vodi do rezultata, da tako zadostijo učiteljevim pričakovanjem. Otroci z disleksijo kmalu razvijejo nekaj, kar imenujemo kompenzacijske strategije. Morda ne morejo slediti različnim zaporedjem, morda ne razumejo notnega sistema, ki je prav tako zaporedje, pa vendar imajo izrazit posluh za glasbo in tako se pretvarjajo, da sledijo partituram. Če otroci z disleksijo niso moteči, jih v šoli ne prepoznajo, pa vendar imajo izrazit občutek, da so drugačni, da jih ne razumejo, občutek, ki se ohrani globoko v odraslost.

Med malo izobraženimi in malo usposobljenimi delavci, ki niso zaključili osnovne šole, lahko najdemo številne dislektike. Morda so bili neuspešni v šoli, kasneje pa, če so bili deležni podpore, lahko postanejo inovativni delavci ali podjetniki, lahko so tudi uspešni v drugih socialnih vlogah. Potrebujejo znanje, a pridobivajo ga na neformalen način, nikakor ne z usposabljanjem ali šolanjem.

Disgrafija

Pojem disgrafije se nanaša na težave s pisanjem in črkovanjem. Dislektiki lahko zamenjujejo črki b in d, n in m itd. Lahko preskočijo posamezne črke, naredijo celo zaporedje pisnih napak, nimajo lepe pisave, njihova pisava je slabo čitljiva. Zakaj? Zato, ker je njihova grafična motorika šibka, pri čemer je grafična motorika prav tako funkcija leve pizadete možganske poloble. Številni otroci in odrasli z disleksijo lažje narišejo, kot napišejo zgodbo. Na delovnem mestu je to lahko moteče, zato naj besedila, ki jih pišejo disleksiki dajo v pregled nekomu, ki ima izurjeno oko.

Dispraksija

To je v bistvu motnja, ki jo zaznamo v fizičnem okolju. To je motnja, ki spremlja posameznikovo zapleteno razumevanje okolja in njegovo ustvarjalno delo. Osebe z disleksijo predmeta ne povežejo z okoljem, v katerem se predmet nahaja, zato puščajo predmete tam, kjer so jih nazadnje uporabile. Toda dispraksija se kaže tudi kot zgubljanje stvari, nenehno iskanje stvari. Kaže se v slabo organiziranem izvajanju dejavnosti, slabi osredotočenosti na odnose z drugimi. Oseba z disleksijo si lahko ustvari tudi številne težave, ki jo zavirajo v življenju. Če razumemo težave oseb z disleksijo, jim bo to pomagalo, da lažje razvijejo strategije, ki jim bodo v pomoč. Za začetek, jim lahko pomagamo postaviti delovne procese in jim slediti, ustvarjati delovni urnik, načrtovati sestanke ipd.

Diskalkulija

Osebe z disleksijo imajo morda težave s predstavo o razmerjih, imajo težave z računanjem ali z matematičnimi operacijami. Lahko da imajo težave z obvladovanjem časa. Tako osebe z disleksijo lahko kasnijo ali pa so izjemno odgovorne in zmeraj pridejo precej pred dogovorjenim časom.

ENOTA 3: Kako lahko posebne učne težave vplivajo na delo? Kaj o tem povedo osebe z disleksijo?

“Meni je težko razmišljati o merah, razmerjih. Jaz dobro govorim materni jezik, pri matematiki, pa je čista groza. Preobračam številke. Nikoli ne vem, ali moram seštevati ali odštevati in pri tem moram uporabiti prste. Moj kratkoročni spomin je prav tako čista groza. S težavo se spominjam kraja, imena, obrazov, števil. Nedavno sem izgubil smisel za orientacijo. Včasih sem se dobro orientiral v prostoru. To se mi je zgodilo po adrenalni izgorelosti. Če me prosijo, da sledim

pisnim navodilom, nisem dovolj potrpežljiv in stvari naredim na svoj način, v bistvu navodil ne preberem do konca. Nikoli nisem dolgo obdržal delovnega mesta, le za nekaj mesecev. Vsakič so me odpustili, ker so mislili, da se počasi učim. Nisem mogel razumeti, kaj se pričakuje od mene in to me je delalo živčnega in me spravljalo v zagato. Nenehno sem spraševal sodelavce, kaj naj naredim. In potem so se ujezili. Veliko delovnih mest sem izgubil.”

“No, nedavno sem izgubil službo, delo, pri katerem sem bil dober. Pravzaprav zelo dober. Dobro sem zaslužil, delo me je veselilo, a sem službo izgubil. Bil sem počasen in hotel sem pomagati strankam in sem se veliko pogovarjal z njimi. Delodajalec tega ni maral.”

“Sovražim načrtovanje sestankov. Se mi zdi, kot da imam bombardiranje v glavi”.

“Dober sem v vsem, kar je vizualno in ne slušno, ali pa sem dober v vsem, kar je slušno, ne pa tudi vizualno”.

“Imam težave na testiranju. Težave mi povzročajo neznan črkopis, glasno branje. Bolje berem besedila na posamezne teme, kot na druge nepoznane teme. Slabo pišem. Potrebujem pomoč drugih”.

Osebe z disleksijo imajo največkrat težave z argumentiranjem svojih postopkov in tako povzročijo konflikte, druge naredijo živčne in netolerantne. Včasih je razumevanje dislektika in njegove disleksije v veliko pomoč celo v poznejših letih življenja. Če dislektike razumemo, če smo strpni do njih in jih na delovnem mestu podpremo, so lahko izrazito produktivni in inovativni.

Izobraževalci odraslih nimajo časa in nimajo pravice testirati udeležencev v izobraževanju z vidika disleksije. Nasprotno pa se lahko naučijo biti pozorni na

drugačnost udeležencev, njihov učni stil in talente ter emocionalna vprašanja.

Vsak človek z disleksijo je drugačen. Vsak človek ima učne strategije, ki so različne in nas največkrat presenečajo.

Zanimivo bi bilo odkriti, preučiti in popisati te strategije, ki temeljijo na divergentnem mišljenju, in jih tako težje odkrijemo, kot linearno razmišljanje, ki ga cenijo v šolah.

Ali ste razumeli?

Ta del je namenjen ugotavljanju, ali ste razumeli koncepte in vprašanja, ki smo jih predstavili v tem modulu.

Katere trditve so pravilne in katere nepravilne?

27

1. Z osebami z disleksijo največkrat ni lahko delati.

PRAVILNO

NEPRAVILNO

2. Osebe z disleksijo so pogosto inovativne.

PRAVILNO

NEPRAVILNO

3. Osebe z disleksijo navadno niso dobre v reševanju problemov.

PRAVILNO

NEPRAVILNO

MODUL 4. KAKO RAVNATI Z OSEBAMI, KI SO V SITUACIJI FUNKCIONALNE NEPISMENOSTI

Izobraževanje malo izobraženih in malo usposobljenih delavcev se razlikuje od izobraževanja drugih ciljnih skupin odraslih. Gre za pridobivanje temeljnih spretnosti in znanja, pri čemer ima učenje transformativno vrednost in človeka spreminja. Tisti, ki se učijo in niso motivirani za učenje, tisti, ki se malo spoštujejo in imajo malo zaupanja vase, se lahko spremenijo v ponosne učence ali v starše, ki spodbujajo svoje otroke, da študirajo. V takšnem izobraževanju in usposabljanju malo izobraženih in malo usposobljenih delavcev poskušamo doseči, da bi se proces njihovega izključevanja iz družbe ustavil. Ta proces je moč ustaviti v javni sferi, ne pa tudi v družini.

28

MODUL NA KRATKO

Modul je sestavljen iz naslednjih treh enot:

ENOTA 1: Kako se malo izobraženi delavci učijo in kaj želijo izobraževalci odraslih doseči?

ENOTA 2: Vpliv učne skupine na malo izobražene odrasle učence

ENOTA 3: Zbiranje življenjskih zgodb

ENOTA 1: Kako se malo izobraženi delavci učijo in kaj želijo izobraževalci odraslih doseči?

Zakaj izobraževati funkcionalno nepismene in malo izobražene odrasle? Zakaj izobraževati mlajše odrasle, ki so izpadli iz šole zelo zgodaj in so bolj ali manj izključeni iz družbe. Zato, ker izobraževalci želijo preprečiti nadaljnjo marginalizacijo teh oseb in zato, ker si želijo, da sodelovanje teh oseb na trgu dela ne bi bilo zgolj občasno in naključno.

Izobraževanje malo izobraženih delavcev ne pomeni, da gre predvsem za premoščanje pomanjkljivosti. Gre za izboljšanje pisanja, ki je temeljni pripomoček, s katerim se je moč pozicionirati v družbi in postati avtonomen. Preveč šibko obvladovanje branja in pisanja pa vodi v družbeno in kulturno izključenost.

29

Veliko število odraslih, ki so v situaciji funkcionalne nepismenosti, se znajde na robu sveta, ki ga obvladujejo ustanove in podjetja. Če želijo biti vključeni v ta svet, se morajo učiti pisati in brati, pa tudi sporazumevati se.

Udeleženci v izobraževalnem programu nenehno preverjajo, če njihove izobraževalce zanimajo znanje in spretnosti, ki so si jih pridobili v drugih socialnih vlogah, denimo v vlogi staršev, državljanov, lastnikov, potrošnikov, delavcev. Pri tem želijo vedeti, ali bodo izobraževalci odraslih upoštevali njihove izkušnje.

Izobraževalci odraslih morajo uporabiti gradivo, ki ga udeleženci v izobraževanju dejansko uporabljajo na delovnem mestu. To gradivo morajo vključiti v program izobraževanja. Na ta način lahko udeleženci v izobraževanju takoj preverijo, če je tisto, česar se učijo v usposabljanju, njim koristno.

Če naj udeleženci pridobijo **temeljne spretnosti kot so branje, pisanje, govorjenje, sporazumevanje, računanje**, je potrebno, da vse te spretnosti uporabljajo tako pogosto, kot je možno. Znanje in spretnosti se ohranjajo, če jih uporabljamo sleherni dan. Pomembno je, da izobraževalec odraslih prične z nečim, kar je resnično, kar učenci poznajo, po tistem pa naj se izobraževalec loti sprememb, ki jih podjetje želi uvesti.

Zaznavanje, razumevanje, reševanje problemov in učne dejavnosti zahtevajo, da se učenci lotijo procesom posploševanja in konceptualiziranja, toda malo izobraženi in malo usposobljeni delavci se držijo le enega: tistega, kar je

resnično, oprijemljivo, vidno, konkretno. Imajo težave, da bi zagledali povezave med različnimi dogodki, da bi zaznali, kaj je stalnica, zakonitost. Ti učenci se morajo učiti, kako se učiti.

Izobraževalci odraslih morajo biti prepričani, da imamo prav vsi zmožnosti za učenje, da lahko svoje zmožnosti razvijamo in spreminjamo. Malo izobraženi učenci si morajo na novo usposobiti inteligentnost, spremeniti morajo svoje miselne procese, morajo zaupati in razvijati prepričanje, da imajo zmožnosti.

30

Zato morajo učne metode:

- omogočati, da učenec čimbolj uporablja svoje potenciale. Morajo omogočiti učencem, da učinkovito rešujejo probleme in da na ta način premagajo občutek, da so nesposobni,
- razviti pri učencih zmožnost logičnega razmišljanja.

Izobraževalci se morajo posvetiti vsakemu učencu posebej. Morda je motiviranje učencev težavno, kajti, četudi so morda mladi, največkrat mislijo, da za njih ni prihodnosti. Zato je mogoče njihovo razmišljanje usmeriti v čas po upokojitvi, ko bodo potrebovali branje, pisanje in računanje. Pomembno je, da izobraževalci razširijo obzorja svojih učencev, da jim odprejo pogled v daljavo in ne le v zdajšnje stanje.

Lahko se zgodi, da otroci spodbudijo odrasle, ki so v situaciji funkcionalne nepismenosti, da se ti izobražujejo, kajti takšni odrasli so veseli, če lahko razumejo, česa se otroci učijo. Morda tudi jim je v veselje, če lahko pomagajo otrokom pri učenju. Če pa jim ne morejo pomagati, se zavedo, da so funkcionalno nepismeni, in da morajo nekaj narediti, da temu ne bo več tako.

Izobraževalci odraslih morajo biti pozorni na motive svojih učencev za učenje ne glede na to, ali so ti motivi izraženi ali ne. S pomočjo izobraževalcev odraslih naj bi učenci prešli iz stanja ubogljivosti v stanje odgovornosti.

ENOTA 2: Vpliv učne skupine na posamezne malo izobražene odrasle učence

Skupine so za odrasle učence spodbudne. Če je skupina majhna in ima od 6 do 12 udeležencev, je mogoče izvajati individualizirano poučevanje, pa tudi učenje v podskupinah in v celotni skupini.

31

V ilustracijo te trditve naj predstavimo naslednji primer:

Na koncu programa zaboljšanje funkcionalne pismenosti je ena od učnih skupin malo izobraženih in malo usposobljenih delavcev kolektivno pripravila naslednji članek:

“Srečujemo se ob četrtrkih. Dobimo informacije o celotni tovarni. Učimo se brati, pisati in računati. Učimo se tistega, česar se nismo mogli naučiti, ko smo bili otroci. Smo skupina in tu je nekdo, ki nam pomaga. Nismo sami. “

“Sprva me je bilo strah, zdaj pa sem zadovoljen, da sem se priključil tej skupini. Mojega šefa zanima, kaj počnemo. Včasih naredimo naloge skupaj.”

“Tako zelo sem ponosna, da sem se upala vpisati v ta tečaj.”

“Ko sem prišla, mi je šlo zares slabo.”

“Bala sem se, da bom drugačna od svojega okolja, da se bom počutila osamljeno.”

Sedaj so drugi zadovoljni s tem, kar naredim za njih.

Članek so objavili in podpisala ga je cela skupina. V učnih skupinah tisti, ki so zmožnejši, pomagajo drugim. Člani skupine delajo v parih in potem pari delajo skupaj. To pripomore k boljšim mentalnim predstavam o posameznih nalogah.

Člani učne skupine se učijo, kako ubesediti nasvet, kako pripovedovati o posameznih nalogah, kako poslušati drug drugega. Tako se zavejo procesa, ki mu morajo slediti, da pridejo do rešitve. Pomembno je, da imajo člani skupine podobne probleme za reševanje.

Malo izobraženi in malo usposobljeni delavci se učijo drugače. Učijo se z delovanjem. Najprej morajo nekaj narediti in potem o narejenem razmišljajo om iščejo zakonitosti. Izobraževalci odraslih ne morejo pričakovati, da se bodo najprej spoprijeli s splošnimi idejami in da bodo, kasneje, razumeli svoje praktično delo. Tako na primer v izobraževanju malo izobraženih diabetikov člane učne skupine najprej vprašajo, kaj mislijo, da se dogaja njihovemu sosеду. Člani skupine opazujejo svoje sosede, šele nato spregovorijo o sebi samih in nazadnje pridejo do posplošenih misli o težavah s sladkorno boleznijo.

Zapomnite si! Vsak član skupine ima večje zmožnosti, kot si izobraževalci odraslih mislimo!

ENOTA 3: Zbiranje življenjskih zgodb

Spraševalec mora biti občutljiv in mora občutljivo ravnati z zgodbami, ki jih sliši. Morda odkrije tipične značilnosti zgodb, ki jih doživljajo malo izobraženi delavci.

Tipične zgodbe malo izobraženih, ki so v stanju funkcionalne nepismenosti, gredo, kakor sledi: današnji malo izobraženi in malo usposobljeni delavci so morali kmalu zapustiti šolanje. Imeli so veliko bratov in sestra ali pa so bili dlje

časa bolni, ko so bili majhni in odrasli niso mogli zanje primerno čustveno skrbeti. Učitelji so jih pogosto prezrli.

Delavci, ki so v situaciji funkcionalne nepismenosti in so stari med 30 in 40 let, so se neredno šolali. Mnogi imajo slabe spomine na šolanje in na šolo kot ustanovo. V otroštvu jih je bilo sram, da so izključeni in da niso sposobni. Ti spomini lahko znova oživijo že na začetku izobraževalnega programa. Izobraževalci odraslih bi se morali zavedati tega dejstva, že takrat, ko razvijajo izobraževalni program. V tej fazi so učne igre lahko v veliko pomoč, saj udeležencem omogočijo, da niso izpostavljeni pred drugimi in da se jim ni treba razkriti. Izobraževalci odraslih morajo udeležencem v izobraževalnem programu pomagati, da se izrazijo, da spregovorijo o svojih izkušnjah, težavah, razočaranju in upanju.

Pomembno je tudi, da jim drugi prisluhnejo in jih slišijo, da jih spoštujejo in upoštevajo. Če udeleženci niso prepričani vase, tudi nimajo zaupanja v druge in tedaj ne želijo povedati, kar je osebno.

- Izobraževalci odraslih morajo zagotoviti, da se pridobljeno vedenje uporablja skrbno in občutljivo.
- V procesih evalvacije je potrebno poudariti, kar je pozitivno.
- Potrebno je spregovoriti o skupinskem delu in o medsebojni pomoči v skupini.
- Izobraževalci odraslih morajo biti zmožni spregovoriti tudi o svojih "slabostih". (Bantolia, p.247)

Ali ste razumeli?

Ta del je namenjen ugotavljanju, ali ste razumeli koncepte in vprašanja, ki smo jih predstavili v tem modulu.

Katere trditve so pravilne in katere nepravilne?

34

1. Malo izobraženi delavci se ne bi smeli učiti v skupini.

PRAVILNO

NEPRAVILNO

2. Malo izobraženi odrasli se bojijo zvedeti, česa se učijo njihovi otroci.

PRAVILNO

NEPRAVILNO

3. Delavci, ki so v situaciji funkcionalne nepismenosti, so se neredno šolali.

PRAVILNO

NEPRAVILNO

MODUL 5. ANIMACIJA ODRASLIH IN NJIHOVIH SKUPNOSTI ZA VPIS V IZOBRAŽEVALNE PROGRAME

V tem modulu boste spoznali različne strategije, ki vam bodo pomagale vključiti odrasle v izobraževanje, s poudarkom na tem, kako navezati stike s potencialnimi udeleženci izobraževalnih programov in prispevati k večji osveščenosti o pomenu izobraževanja odraslih.

35

MODUL NA KRATKO

Modul je sestavljen iz naslednjih dveh enot:

ENOTA 1: Kako doseči potencialne udeležence izobraževanja?

ENOTA 2: Krepitev zavedanja o pomembnosti izobraževanja odraslih

ENOTA 1: Kako doseči potencialne udeležence izobraževanja?

Neformalno izobraževanje je blizu odraslim učencem, njihovem delu in življenjskim vprašanjem, vsekakor pa jim je bližje kot formalno izobraževanje. Večina odraslih želi z izobraževanjem doseči pragmatične cilje. Tako je priporočljivo, da izobraževalci programe in dejavnosti prilagodijo do te mere, da ustrezajo analiziranim potrebam udeležencev. Po potrebi izvajalci programov razvijejo tudi ustrezne posebne postopke, s katerimi udeležence pritegnejo v izobraževanje.

Individualizirane in po meri pripravljene učne vsebine so bistvenega pomena. Vse večjo pozornost pa je potrebno nameniti tudi potrebam, ki jih imajo različne ranljive skupine udeležencev izobraževanja.

V nadaljevanju je nekaj nasvetov ponudnikom izobraževanja odraslih, s pomočjo katerih bodo ti aže pomagali ranljivim skupinam s posebnimi

potrebami. V te skupine se uvrščajo tudi malo izobraženi in usposobljeni delavci. Ni nujno, da tisto, kar sicer ustreza večini udeležencev izobraževanja, primerno tudi za to ciljno skupino. Prav zaradi tega je v izobraževanju odraslih pomembno, da strategije graditi na različnih osnovah.

Pozorno prisluhnite udeležencem izobraževanja!

Tako malo izobraženi in malo usposobljeni odrasli kakor tudi tisti, ki so funkcionalno nepismeni, **morajo imeti možnost, da se dejavno vključijo v svoje učno okolje.** Poleg tega je pomembno, da so deležni spoštljivega odnosa sodelavcev, vrstnikov in mentorjev. Znanje, ki ga pridobijo v drugih družbenih vlogah, denimo, v vlogah starša, vnuka, brata, sestre, skrbnika, je prav tako pomembno upoštevati. Ponudniki izobraževanja odraslih, mentorji in osebe izobraževalnih organizacij morajo razumeti naravo udeležencev, njihov družbeni položaj. Nakloniti jim morajo vso svojo pozornost. Iz tega sledi, da je bistvenega pomena, da prisluhnejo tistim, ki se učijo. Čas, ki ga namenimo temu, ni nikoli izgubljen.

Priporočljivo je, da se mentorji čim večkrat vključijo v pogovor s potencialnimi udeleženci izobraževanja. Če je le mogoče, se velja ogibati pogovora o šolanju. Najbolje je, če pogovor poteka v zasebnem in prijetnem prostoru, pri čemer sogovornika sedita v udobnih naslonjačih, pijeta kavo, čaj ali sok. Prav tako je dobro, če je prvo skupinsko srečanje posvečeno zgolj temu, da si posamezniki med seboj pozorno prisluhnejo. Udeležencem lahko celo določite nova imena, ki jih bodo uporabljali v času skupinskega učenja. Imena si izberejo s kupa kartic z imeni. Izbirate lahko tudi med dejavnostmi, s katerimi je moč prebiti led in ustvariti prijetnejše in sproščujoče ozračje. Vendar pa je priporočljivo, da so dejavnosti povezane z udeleženci samimi ali s programom.

Z udeleženci se spoznavajte v njihovem okolju

Zelo redko ali nikoli, se zgodi, da malo izobraženi in malo usposobljeni delavci pridejo k vam sami od sebe. Zato je še toliko bolj pomembno, da se potrudite in jih poiščete sami. Obiščite jih na domu, v parku ali lokalni skupnosti. Na ta

način jim boste vzbudili občutek zadovoljstva, saj se bodo bodoči udeleženci izobraževalnih programov **v vašem okolju posledično počutili bolje**. Prav tako bodo bolj odprti za nove učne izkušnje, če jih bodo pridobivali v njim znanem okolju. To še posebej velja za ranljive skupine malo izobraženih in malo usposobljenih delavcev.

Na primer, nekatera *središča za izobraževanje odraslih* na Dunaju so pričela s projektom “*Nemščina v parku*”, v katerega se vključujejo migranti. Ker so predstavniki te cilje skupine veliko časa preživeli v parkih, so se ponudniki izobraževalnih programov odločili, da bodo tečaje nemškega jezika za migrante izvajali prav tam. Tako udeleženci *spoznajo, da se jezika lahko uspešno učijo na sproščen način*. Več informacij o tem projektu najdete na tej povezavi: <https://www.vhs.at/de/b/2018/07/05/deutsch-im-park>

Odkrijte, analizirajte in odpravite ovire pri učenju

Ponudniki izobraževanja odraslih morajo *odkriti in odpraviti ovire*, ki lahko odraslim še posebej tistim iz ranljivih družbenih skupin, preprečujejo vključitev v izobraževanje odraslih. Tako predavatelji kakor tudi vodje izobraževanja naj preverijo *dostopnost prostorov in izobraževalnih programov*. Preverijo naj lokacijo, časovno izvedljivost in izobraževalno ponudbo. Včasih lahko celo način, s katerim udeležence obveščate o izobraževalnih programih, negativno deluje nanje; npr. z letakom ne boste pridobili nekoga, ki ima težave z branjem.

Ustvarite partnerstvo z delodajalci

Vzpostavljanje dolgoročnih odnosov med delodajalci in središči za izobraževanje odraslih je koristno za obe strani. Spodbuja razvoj delovne sile, krepi pomen usposabljanja in ponuja priložnosti za pridobivanje potencialnih udeležencev izobraževalnih programov. Če želijo središča za izobraževanje odraslih pridobiti čim več udeležencev, je priporočljivo, da analizirajo povpraševanje na področju dela in zaposlovanja, da svoje programe temu primerno prilagodijo. Oblikujejo naj programe, ki se osredinijo na znanje in

spretnosti pomembne za delo na potencialnem delovnem mestu. K postopku zaposlovanja pripomorejo tako, da organizirajo karierne tabore ali usposabljanje na temo analize delovnih mest.

Več verjetnosti je, da se bodo delovno aktivni posamezniki v izobraževanje vključili, če prijavo opravijo na delovnem mestu. Tako je priporočljivo, da se predstavniki izobraževalnih središč sami odpravijo v podjetja, kjer lahko zaposlenim programe predstavijo in jim nudijo pomoč pri vključitvi v posamezen izobraževalni program.

Skrbite za raznolikost v izobraževanju odraslih

Ponudniki izobraževanja odraslih morajo zagotoviti *raznolikost v izobraževanju odraslih*. Pri tem morajo sodelovati osebje, vodje izobraževalnih oblik kot tudi predavatelji, ki sami izhajajo iz ranljivih družbenih skupin. Ti ljudje bodo namreč primeren zgled za potencialne udeležence. Findeisen (2018), trdi, da raznolikost najbolje podpre učenje in prinaša dobre učne rezultate. Zmožnost spoprijemanja s spremembami v globalnem svetu in zmožnost komunikacije je po njenem mnenju ena najbolj bistvenih spretnosti.

Udeleženci v izobraževanju odraslih naj delujejo kot mentorji

Če udeleženci v izobraževanju odraslih delujejo kot so-mentorji, bodo lažje motivirali druge, še posebej tiste slabe. Pozitiven zgled in dober učni primer sta nadvse pomembna. Pri tem je veliko prednosti tudi za mentorje. Na ta način se bodo namreč učili tudi sami in si krepili samozavest.

Slovenska univerza za tretje življenjsko obdobje je nedavno predstavila pristop k učenju, ki ga je imenovala *Znaš, nauči drugega*, ta temelji na učenju v parih. Učni tandemi so deleženi strukturne podpore te ustanove. Ta izobraževalna oblika temelji na načelu, da je vse znanje, ki ga nekdo ima, mogoče prenesti na druge. Vloge mentorjev in udeležencev se izmenjujejo, tako da je vsakomur omogočeno, da se preizkusi v obeh vlogah.

Uporabljajte inovativne in spodbudne metode

Ponudniki izobraževanja odraslih morajo svoje *metode prilagoditi* različnim ciljnim skupinam, s katerimi delajo, zlasti udeležencem s posebnimi učnimi potrebami.

Ponudniki izobraževanja odraslih iz različnih držav znotraj Evropske unije v okviru OED Network (Outreach - Empowerment - Diversity) so zasnovali metodološke smernice, da bi izobraževalcem, ki delajo v družbeno in izobrazbeno prikrajšanih skupinah, nudili pomoč. Več informacij o smernicah dobite na tej povezavi: <http://oed-network.eu/doc/OED-EN.pdf>

Pozornost namenite koristim, ki jih bodo imeli udeleženci od izobraževanja

Vaše *sporočilo naj bo pozitivno*, pri čemer je potrebno krepiti osebne, družbene, okoljske in medgeneracijske koristi, ki jih izobraževanje odraslih prinaša. Dokažite, da izobraževanje odraslih ni omejeno na nobeno posebno skupino ali obliko učenja.

Nacionalna agencija za izobraževanje odraslih na Irskem je npr. razvila kampanjo televizijskih oglasov, ki se osredotoča na prednosti povratka v nadaljnje izobraževanje. Oglasi so prikazovali tri posameznike, in sicer strojevodjo, mater in frizerja, ki so odrasle v situaciji funkcionalne nepismenosti spodbujali, da se vključijo v izobraževanje odraslih. Več: www.nala.ie/what-we-do/improve-literacy/advertising-campaigns

ENOTA 2: Krepitev zavesti o pomembnosti izobraževanja odraslih

Organizacije za izobraževanje odraslih morajo javnost nenehno osveščati o pomenu izobraževanja odraslih, izobraževanja za osebno rast. Znanje prinaša družbeno moč. Malo izobraženi in usposobljeni delavci pa si morajo družbeno moč pridobiti. Kampanja za izobraževanje odraslih na nacionalni, regionalni in evropski ravni lahko vključuje produkcijo televizijskih ali časopisnih oglasov, ki motivirajo odrasle za vstop v izobraževanje.

Organizirajte festivale in tedne, namenjene udeležencem

Lokalni, regionalni ali nacionalni tedni učenja in festivali pomagajo prikazati delo ponudnikov izobraževanja odraslih, spodbujajo delo sektorja izobraževanja odraslih in slavijo učenje odraslih.

Vaša ciljna skupina naj ne bodo samo odrasli učenci. Nadvse pomembno je namreč, da vključite tudi druge, ki imajo vpliv na skupnost. Organizirate lahko npr. festival ali poletno šolo, po možnosti v majhnih krajih, z namenom, da bi vaše dejavnosti postale vidne v celem mestu, oziroma vasi. V Sloveniji so to naredile Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, oddelek za Pedagogiko in andragogiko ter Univerza za tretje življenjsko obdobje v Ljubljani. Več o njihovih izkušnjah lahko dobite na tem mestu:

<http://www.learnersmot.eu/practice/12>

V kampanjo vključite tudi učeče se posameznike

Najboljši pobudniki izobraževanja odraslih so *učeči se posamezniki* sami. Iz tega razloga je zlasti pomembno, da uporabite *zgodbe učencev*, ki bodo nove posameznike prepričale, da se vključijo v učni proces. Prav tako lahko vključite tudi *vzornike*, a pri tem upoštevajte, da so bodi učenci iz različnih skupnosti bodisi slavne osebe lahko odlični motivatorji za odrasle učence.

Pri organiziranju kampanje *se osredotočite na prednosti*, ki jih bodo udeleženci izobraževalnih programov z izobraževanjem pridobili. Trudite se vključiti tako nacionalne kot lokalne politike, razširite vednje o pozitivnih učnih rezultatih. In prav to bo navdihnilo in motiviralo potencialne udeležence.

Zgledujte se po dobrih praksah iz drugih držav

Poiščite primere dobrih praks v drugih državah. nekatere elemente pa uporabite tudi v svojih kampanji za prepričevanje javnosti. Pa vendarle je pri tem potrebno upoštevati razlike med državami, kar zadeva bodisi kulturo ali zgodovino. Preverite bazo podatkov o primerih dobrih praks na spletni strani projekta "LearnersMot" in izberite tistega, ki bi bil izvedljiv tudi v vaši državi:

<http://www.learnersmot.eu/paket-za-vzgojitelje>

Pogovarjajte se z odločevalci

Poiščite pravo osebo – *odločevalca*, ki je vpliven in se hkrati spozna na *izobraževanje odraslih*. Na sestanek s to osebo se dobro pripravite, vaša stališča naj bodo jasna. Podajajte le konkretna dejstva v povezavi s prednostmi, ki jih izobraževanje odraslih prinaša. Bodite pripravljeni predstaviti konkreten projekt, ki ga želite podpreti, ali dokument, ki ga je potrebno sprejeti.

Slovenski ponudnik izobraževanja Skuppina Logos je na Slovenskih železnica sprva stopil v stik z vodjem kadrovske službe, ki je odgovoren za izobraževanje. Vodja je pojasnil, da je želja Slovenskih železnic izobraževati sprevodnike na mednarodnih potniških linijah. Ponudnik izobraževalnih oblik je poudaril, da je delo s tovrstnimi skupinami svojevrstno, izobraževalni program pa je največkrat potrebno pripraviti »od samega začetka«. Poleg tega je ponudnik povedal, da je potrebno veliko truda vložiti tudi v motiviranje potencialnih udeležencev. Pri tem je prosil za pomoč in sodelovanje kadrovske službe in drugih. Pravzaprav je prvo srečanje z odločevalci bilo v celoti namenjeno predstavitvi funkcionalne nepismenosti. Vodjo kadrovske službe so tudi prosili, da naj novico o izobraževanju razširi med zaposlene in pri tem poudari pomen te edinstvene priložnosti. Vključene so bile tudi osebe, ki so na Slovenskih železnica zadolžene za izobraževanje. Potencialnim udeležencem so sporočili, da je izvajalec Logos pravkar zaključil še drug tečaj, za navjvišje vodstvene kadre, kar je delovalo spodbudno na malo izobražene potencialne udeležence.

Ali ste razumeli?

Ta del je namenjen ugotavljanju, ali ste razumeli koncepte in vprašanja, ki smo jih predstavili v tem modulu.

42

1. Je naslednja trditev pravilna ali nepravilna?

Ponudniki izobraževalnih programov za odrasle morajo vsebino tečajev prilagoditi analiziranim potrebam udeležencev.

PRAVILNO

NEPRAVILNO

2. Izberite najboljši odgovor.

Učenje lahko poteka:

- a. v predavalnici
- b. na domu
- c. na delovnem mestu
- d. na vseh zgoraj navedenih lokacijah

3. Je naslednja trditev pravilna ali nepravilna?

Kampanjo za prepričevanje javnosti naj ponudniki izobraževanja odraslih usmerijo le v posameznike. Obveščajo naj le o posameznih in družbenih koristih izobraževanja odraslih.

PRAVILNO

NEPRAVILNO

4. Izberite pravi odgovor.

Česa pri vključevanju odraslih v izobraževanje **NE** smemo narediti?

www.learnersmot.eu

LearnersMot: projekt št. 2017 -1-ES01-1-KA204 –038414

Vsebina te publikacije zajema zgolj poglede njenih piscev in edinole oni so zanjo odgovorni. Publikacija ne izraža mnenja Evropske komisije ali katerega koli organa Evropske unije. Evropska komisija in Nacionalna agencija ne prevzemata odgovornosti za uporabo tega besedila ali informacij, ki jih to besedilo vsebuje.

- a. Predvidevati, da poznamo vse potrebe odraslih učencev.
- b. Osredotočiti se na vse odrasle učence hkrati.
- c. Brez analize posnemati primere dobrih praks iz drugih držav.
- d. Vse zgoraj naštet.

MODUL 6. SPROŽANJE MOTIVACIJE ZA UČENJE

V tem modulu razpravljamo o motivaciji in opisujemo motivacijske strategije za sprožanje primarne motivacije za učenje malo izobraženih in malo usposobljenih delavcev.

44

MODUL NA KRAJKO

Modul je sestavljen iz naslednjih dveh enot:

ENOTA 1: O motivaciji in motivacijskih strategijah. Zakaj izbrati programe za boljšanje funkcionalne pismenosti in organiziranega učenja?

ENOTA 2: Nasveti za izobraževalce odraslih o tem, kako sprožiti primarno motivacijo za učenje

ENOTA 1: O motivaciji in motivacijskih strategijah. Zakaj izbrati programe za boljšanje funkcionalne pismenosti in organiziranega učenja?

Izvajalci izobraževalnih programov naj bi pripomogli, da bi osebe v stanju funkcionalne nepismenosti lahko neovirano delovale v družbi in imele dostop do učnih priložnosti, prilagojenih njihovim potrebam. Zadovoljevanje psihosocialnih potreb po neodvisnosti, pridobivanju kompetenc in povezanosti sproža primarno motivacijo za učenje.

Česa si udeleženci izobraževanja želijo? Teorije učenja poudarjajo, da želijo doseči **kompetentnost, občutek sprejetosti, občutek lastne vrednosti, interakcijo z drugimi in zanimive ter koristne učne vsebine**. Torej želijo si biti bolj kompetentni, želijo pripadati in se čutiti sprejete, biti s skupino povezani in se čutiti cenjene. Kaj pa se zgodi, če teh občutkov do tedaj še nikadr niso imeli?

Vloga izvajalcev izobraževalnih programov je, daboljšajo učenje udeležencev in da stremijo, da so udeleženci motivirani za učenje in vsakdanje življenje.

Nihče se ne more učiti namesto drugega, zato naj mentorji za svoje odrasle učence **ustvarjajo priložnosti za učenje, s čimer jih vključijo v proces in jih zadržijo v procesu izobraževanja.**

45

Zavedamo se, da učence *motivira dejavnost, ki ima cilj*. Malo izobražene in malo usposobljene delavce v izobraževanju motivira, da bi **premostili svoje deficite (potreba iz pomanjkanja)**, motivator pa je tudi **potreba po rasti in napredovanju** (primarni gonilnik motiviranega delovanja). Zdi se, da pri malo izobraženih odraslih prevladujejo potrebe iz deficitov. Večinoma se osebe v stanju funkcionalne nepismenosti deficitov zavedo, ko želijo pomagati otrokom, pri šolskih nalogah, pa tega ne zmorejo. Pomoč otrokom je tako najpogostejši vzrok, ki jih privede do tega, da se vključijo v izobraževanje. Čutijo namreč, da jim primanjkuje znanja in veščin.

Načeloma so odrasli udeleženci izobraževanja dokaj nejeverni in ne vidijo koristi od izobraževanja. Nizka stopnja pismenosti, pomanjkanje znanja in osnovnih veščin lahko pozvročita, da jih je sram in jih spravita v zadrego. Hkrati pa jim dajeta tudi občutek krivde, da niso prišli dlje kot so. Vsa ta občutja lahko malo izobražene in malo usposobljene delavce odvrčajo od izobraževanja odraslih.

ENOTA 2: Nasveti za izobraževalce odraslih o tem, kako sprožiti primarno motivacijo za učenje

V nadaljevanju besedila smo nanizali nasvete izobraževalcem glede tega, kako sprožiti primarno motivacijo za učenje.

Ocenite potrebe in cilje svojih učencev

Učeči se odrasli se prej vključijo v izobraževanje, če v tem videjo koristi, npr. da bodo sposobni pomagati svojim otrokom, da se bodo lahko sporazumevali s sorodniki). Poleg tega bo njihova odločitev, da se vključijo v program za boljšanje pismenosti hitrejša, če je vključitev neke vrste čast zanje, če čutijo, da so bili izbrani izmed drugih, ki bi se lahko vključili. Če so odo čutili, da bodo zaradi tega bolj spoštovani. Če so že v delovnem razmerju, jih načeloma manj zanima napredovanje na delovnem mestu. Za izobraževalni program se raje odločijo, če menijo, da bo to **okrepilo njihovo družbeno vlogo**, denimo vlogo starša.

46

Sprožanje motivacije v praksi

Prvi korak, ki ga je potrebno storiti, je da presodimo potrebe podjetja, hkrati pa je o pomenu izobraževanja nujn spregovoriti v neposrednem družbenem okolju delavcev (*animacija*). To lahko pomaga tako ponudnikom izobraževanja in izobraževalcem, da pričnejo razvijati izobraževalni poseben program (ne gre za prilagajanje že obstoječih programov!).

To še posebej velja v primeru depriviligiranih ciljnih skupin. Mnogim je namreč preveč nerodno, da bi se vrnili v izobraževanje. Nemalokrat porabijo veliko energije za to, da svoje težave skrijejo pred sodelavci, delodajalci, prijatelji in družinskimi člani. Nekateri med njimi so v preteklosti imeli neprijetne izkušnje s šolanjem, daj pa povratak v izobraževanje povežejo s takšno izkušnjo.

Izobraževanje odraslih in izobraževanje za boljšanje pismenosti se **osredotočata predvsem na potrebe in zanimanja odraslih učencev**. Zaradi preteklih negativnih izkušenj s šolanjem, je odločitev za povratak v šolske klopi pogumno dejanje.

“Zelo sem ponosen na to, da sem imel dovolj poguma in sem se vključil v izobraževanje,” je dejal udeleženec tečaja o novih tehnologijah.

“Če ne bi bili (predavateljica) tako materinski, bi pobegnil.”

Zelo pomembno je, da se izvajalec programa čedalje bolje spoznava s svojimi udeleženci. Če želite bolje oceniti profil udeležencev, lahko uporabite preprost promoček imenovan “Persona canvas”, kamor vpišete informacije o svoji ciljni skupini. Na ta način bo vaš voden, pa čeprav spontano delujoč, pogovor z udeleženci potekal bolj sproščeno.

47

I want to know the people I'm working with
by visualising their key characteristics

PERSONAS

 ADD PICTURE OR DRAWING	WHO AM I?	3 REASONS FOR ME TO ENGAGE WITH YOU 1. 2. 3.	3 REASONS FOR ME NOT TO ENGAGE WITH YOU 1. 2. 3.	
PERSONA NAME: AUDIENCE SEGMENT:				
MY INTERESTS	MY PERSONALITY	MY SKILLS	MY DREAMS	MY SOCIAL ENVIRONMENT

Življenjske zgodbe udeležencev velja zbirati zelo diskretno. Nekatere nadrobnosti zremo na začetku tečaja, druge kasneje.

“Imam disleksijo - sprva sem bila precej napeta glede tega, vendar se je kasneje vse nekako sprostilo. Videla sem, da imajo tudi drugi podobne težave, in tako mi je bilo lažje povezati se z njimi in predvatelem. Ko sem še hodila v šolo, sem vedno sedela v zadnjih klopih in se spraševala, zakaj se tam, v teh klopih, učenci ne učijo. V tem programu pa se udeleženci med seboj kaj kmalu povežejo, še posebej, če je skupina manjša. Tudi jaz spoznavam osebnostne značilnosti ljudi in tako celoten učni proces poteka lažje. Učitelj se šali, ostali pa tudi. Vse skupaj poteka kot zabava.”

Izvajalci izobraževanja (mentorji) naj vse udeležence enakovredno vključijo v učni proces. Prav tako naj bi bili izobraževalci šrišpravljeni, da se pogovarjajo tudi o lastnih izkušnjah, napakah in neuspehu, na so naleteli na svoji učni poti. Na ta način se bolje približajo udeležencem. Mentorji morajo biti tudi dobri sogovorniki. Poleg tega morajo odrasle v situaciji funkcionalne nepismenosti razumeti in biti do njih sočutni.

Veliko dela izvajalce izobraževalnih programov in ponudnike izobraževanja čaka tudi pri premagovanju ovir, osveščanju o podpori, ki je udeležencem na voljo, motiviranju odraslih, da se vrnejo v izobraževanje ob spodbudi nacionalnih kampanj za prepričevanje javnosti. (TV programi, TV serije, oglaševanje na radiu ali v kinu).

Širite vedenje o uporabnosti izobraževanja odraslih

Povežite izobraževanje odraslih s specifično dejavnostjo in natančno sporočajte, kaj je tisto, kar vašo ciljno skupino privlači.

Navajajte motive, ki niso v povezavi z delom

Osebni in družbeni cilji (nuditi pomoč tako otrokom kot staršem, pridobiti spoštovanje, dobro preživeti pozneje po upokojitvi) so lahko pomembnejši motivi za izobraževanje kot je delo. Odrasli se vključijo v programe za boljšanje pismenosti, da bi bili bolj samozavestni, da bi bili boljši starši ali stari starši ali pa zato, da se v prihodnosti vključijo v izobraževanje odraslih, formalno ali neformalno. Možnost, da lahko stari starši ostanejo v stiku z vnuki s pomočjo sodobne tehnologije, je močan motiv za vpis v računalniške programe za boljšo pismenost. *Bistveno je, da izvajalci programov resnično verjamejo, da so prav vsi učenci dobri in da lahko v določenem času razvijejo svoje potenciale.*

Ponujajte cenovno ugodne ali brezplačne izobraževalne programe

Odrasli učeči v situaciji funkcionalne nepismenosti, ki imajo manj računalniških spretnostmi najpogosteje pripadajo socialno ogroženim skupinam, kot so na primer priseljenci, ženske, slabše usposobljeni delavci, zatoorej so njihove

finančne zmožnosti dokaj omejene. Iz tega sledi, da je za uspešno vključitev takšnih oseb v izobraževanje odraslih nujno potrebno zagotoviti cenovno ugodne ali morada brezplačne izobraževalne programe.

Nekatere ukrepe je potrebno prilagoditi

Zaradi osebnih ali družinskih razlogov so odrasli učenci bolj nagnjeni k zgodnji opustitvi izobraževalnega programa in prej zgubijo pogum. Upoštevajoč ta dejstva, je potrebno, da ponudniki izobraževanja svoje programe in dejavnosti prilagodijo potrebam udeležencev. Po potrebi razvijejo tudi ustrezne ukrepe, s katerimi jih pritehnejo nazaj k učenju.

Spodbujate odrasle učence, da ostanejo v izobraževanju

Sprva je potrebno doseči, da se odrasli učenci psihološko razbremenijo občutka sramu in krivde. Dokazano je, da delovanje gradi mostove do nadaljnjega izobraževanja. Spodbujajte vedoželjnost in tako boste odrasle učence motivirali na njihovi izobraževalni poti za doseganje boljših spretnosti in boljše pismenosti, npr. za branje za zabavo ali numeričnost z avsakdanje življenje življenjska matematika. Bodite z njimi tudi v prostem času.

Premislite o tem, če bi program upočasnili ali pospešili

Odrasli učeči se posamezniki lahko kaj kmalu izgubijo voljo, če težko sledijo učnim aktivnostim ali urnikom. Večkrat se iz tovrstnih razlogov iz programa tudi izpišejo. Po drugi strani pa se včasih tudi dolgočasijo, še posebej, če se učijo tistega, kar že poznajo.

K učnim dejavnostim dodajte nekaj spremljanja

Udeleženci, ki so slabo pismeni, so večkrat v zadregi, saj jim primanjkuje samozavesti in zaupanja. Teda se lahko tudi odvrnejo od nadaljevanja izobraževanja. Poleg tega delovne, družinske in druge obveznosti večkrat zavrejo njihovo motiviranost za nadaljevanje učne poti. Ponudite jim spremljanje, kadar je le mogoče.

Opozorite na vzornike

Pomembno je, da navedete vzornike, ki jih udeleženci spoštujejo in so jim lahko blizu.

Obveščajte, nudite nasvete in vodenje

Zdi se, da je vztrajanje v učnem programu odvisno od ustrezne ravni podpore, ki je na voljo. Poleg tega je redna udeležba, še posebno na začetku, odvisna tudi od skladnosti programa s potrebami udeležencev. To še posebej velja za zgodnje faze po vpisu. Nezanemarljivo je tudi prizadevanje ponudnikov pri povezovanju učnega programa z rezultati, ki jih udeleženci želijo doseči.

Ali ste razumeli?

Ta del je namenjen ugotavljanju, ali ste razumeli koncepte in vprašanja, ki smo jih predstavili v tem modulu.

51

1. Je naslednja trditev pravilna ali nepravilna?

Ponudniki izobraževalnih programov v izobraževanju odraslih naj bi učenje promovirali kot vrednoto.

PRAVILNO

NEPRAVILNO

2. Dokončajte stavek.

Ponudniki izobraževanja bi se morali pri motiviranju odraslih učencev osredotočiti predvsem na ...

- a. ...možnost napredovanja po karierni lestvici
- b. ...povečanje samozavesti in samozaupanja
- c. ...osebne ali družinske razloge
- d. ...vse zgoraj navedeno.

3. Je naslednja trditev pravilna ali nepravilna?

Izvajalci izobraževalnih programov za odrasle morajo spodbujati sodelovanje med udeleženci.

PRAVILNO

NEPRAVILNO

4. Izberite pravi odgovor.

Česa se velja OGNITI, če želite odrasle učence prepričati, da naj učnega programa ne zapustijo?

- a. Vztrajanja pri zgolj svojem urniku, ne da bi pri tem upoštevali individualne potrebe udeležencev.
- b. Podcenjevanja dosežkov odraslih učencev.
- c. Neupoštevanja ciljev, ki jih udeleženci želijo doseči.
- d. Vsega zgoraj navedenega.

MODUL 7. ORGANIZACIJA UČNIH PROCESOV

(Povzeto po: Jelenc Krašovec, Sabina. *ABC izobraževanje odraslih*, 1996, Ljubljana: ACS)

V tem modulu je prikazana organizacija učnih procesov. Učni procesi, in še posebej način, kako jih načrtujemo, zajamejo veliko število dejavnikov, denimo, prepričanja, ki jih mentorji imajo o učenju, odnos mentorjev do udeležencev programa, mentorjevo poznavanje osebnostnih značilnosti malo izobraženih in malo usposobljenih oseb, njihove življenjske zgodbe, položaj in poslanstvo podjetja in poslanstvo ponudnika izobraževalnih programov.

53

MODUL NA KRATKO

Modul je sestavljen iz naslednjih dveh enot:

ENOTA 1: Organizacija učnih procesov

ENOTA 2: Pet stopenj načrtovanja izvedbe izobraževalnega programa

ENOTA 1: Organizacija učnih procesov

Organizacija učnih procesov je faza izobraževanja, ki obsega:

- *organizacijsko in tehnično pripravo učnega procesa,*
- *izbor in usposabljanje mentorjev,*
- *uporaba medijev za obveščanje o izobraževalnem programu,*
- *vključitev malo usposobljenih delavcev.*

Čeprav se izobraževalni programi za odrasle navadno prilagajajo analiziranim skupnim osnovnim potrebam učne skupine, je pri malo izobraženih in usposobljenih delavcih, ki imajo poleg tega še težave s funkcionalno pismenostjo, način bistveno drugačen.

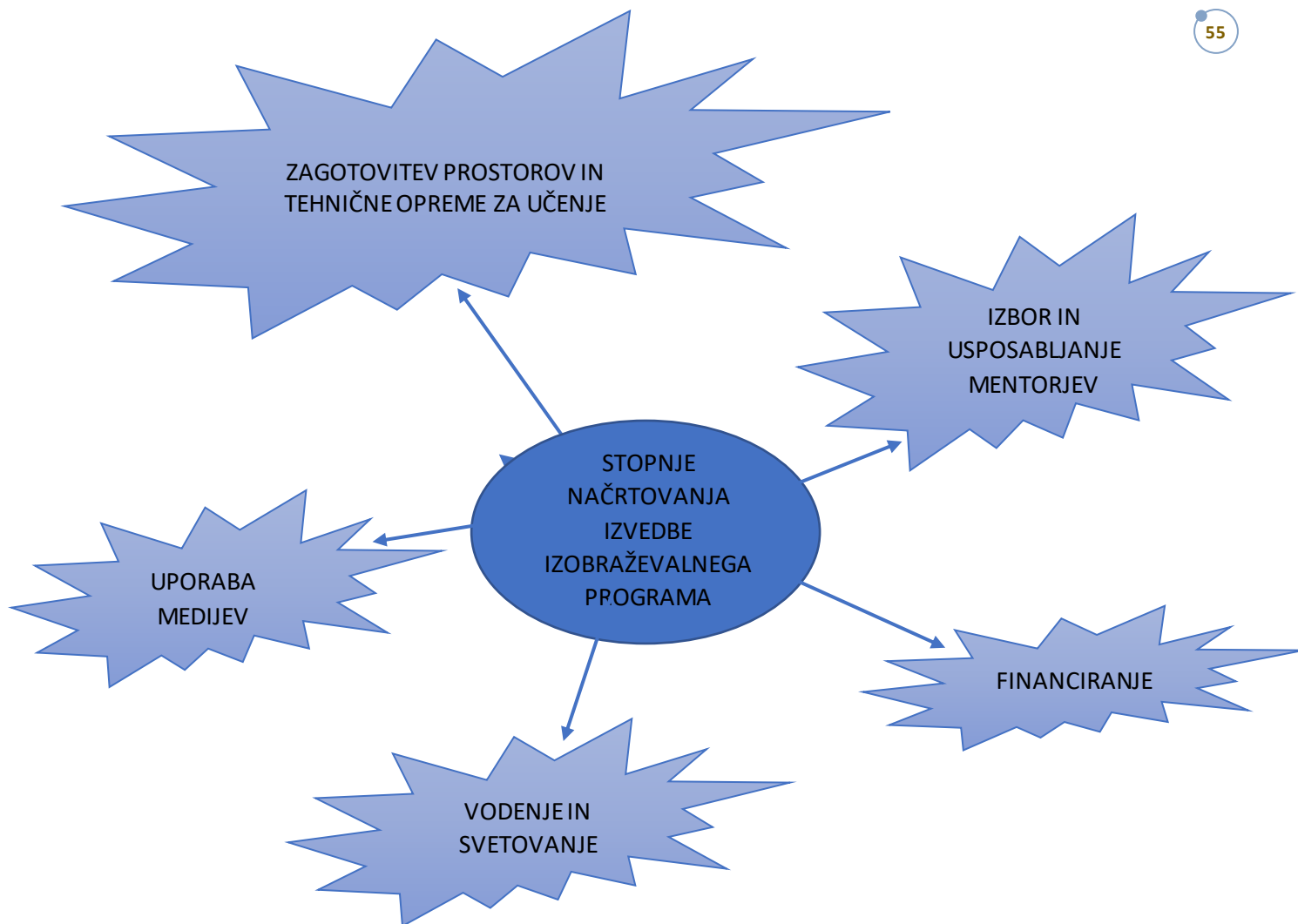
Načrtovanje izvedbe učnih procesov in izobraževalnega programa se začne z mentorjevim prepričanjem, s prepričanjem ponudnika izobraževalnih programov oziroma delodajalca, ki da imajo bodoči udeleženci izobraževalnih programov resnično velik potencial kljub okrnjenemu znanju in spretnostim. Zatorej se *celotna vsebina učnega programa kot tudi načrtovanje učnih procesov pričenja na podlagi znanja, ki ga udeleženci že imajo in veščin, ki so jih že razvili*. Bilo bi idealno, če bi se izobraževanje lahko snovalo na individualni ravni, tj. na podlagi preteklih izkušenj in pridobljenega znanja udeležencev. Vendarle pa ima izobraževanje v skupini precej prednosti: navezovanje medsebojnega stika med udeleženci izobraževanja, nudenje medsebojne pomoči in izmenjava znanja ter informacij. Namen je *transformativno učenje, ki spodbuja primarno motivacijo udeležencev in jih ohranja v izobraževalnem procesu*. **Pozor!** Transformativno učenje ne more steči, ne da bi pri tem naslovili posamezne učence znotraj skupine in jim namenili individualno pozornost.

Organizacija učnih procesov temelji na *razpoložljivosti odraslih učencev (čas), pripravljenosti za učenje in morebitnih učnih težavah* (npr. disleksija). Do določene mere organizacija učnih procesov lahko poteka na podlagi pogajanja z udeleženci, pa vendar je pri tem potrebno vzeti v zakup, da bodo ti večkrat našli izgovor in rekli, da nimajo časa, četudi je jasno, da je tisto, kar jih v resnici skrbi, prav strah pred izobraževanjem, česar pa ne bodo priznali. Pogosto se zgodi, da na prvo srečanje pridejo nepripravljeni, npr. brez zvezka oziroma pisala, itd.

Učne procese je potrebno izvajati v manjših skupinah, ki naj ne zajemajo več kot 12 udeležencev. Uporabljene metode je potrebno prilagoditi različnim potrebam učencev, npr. kognitivnim, psihološkim, kinestetičnim. Pri tem si velja prizadevati za oblikovanje skupnosti in krepitev sposobnosti, ki bi udeležencem omogočale, da se učijo samostojno.

ENOTA 2: Pet stopenj načrtovanja izvedbe izobraževalnega programa

55

Izbor in usposabljanje mentorjev

Vloga mentorjev v izobraževanju odraslih se razlikuje od vloge učiteljev pri izobraževanju otrok in mladine. Njihova naloga je namreč predvsem lajšati učenje in pomagati učečim se, da bolje razumejo same sebe in da hitreje pridobijo znanje o svetu okrog njih.

Zagotovitev prostorov in tehnične opreme za učenje

Oprema prostorov (vključno s tehnično opremo) lahko znatno prispeva h kakovosti izobraževanja in samostojnega učenja. Pri tem je posebno pozornost potrebno nameniti predvsem:

- razporeditvi stolov glede na velikost skupine in izbranih metod
- drugim dejavnikom, ki vplivajo na potek dela (udobje stolov, osvetlitev, okrasitev, akustika, zagotovljena parkirna mesta, garderobna omara, knjižnice, itd.)
- primernosti opreme in urejenosti pisarne, kjer se učenci prijavijo in dobijo prvi in najpomembnejši vtis o ustanovi.

56

Kljub trudu, ki ga mentor vloži v ustvarjanje sproščenega ozračja znotraj skupine, je treba pozornost nameniti tudi samemu udobju sobe. To je prvi pogoj, s katerim omogočimo dobro počutje učečih se posameznikov in prispevamo k temu, da le-ti v učnem procesu lažje sodelujejo.

Primer: Postavitev stolov, bodisi v krogu ali kvadratu, bo vsem udeležencem omogočila enakovreden položaj in možnost sodelovanja. Mentor ne sme biti avtoritaren. Plakati, ilustracije in grafike naredijo prostor živahen, še posebej, če izpostavite izdelke udeležencev samih, npr. kronološki pregled njihovega dela in dosežkov.

Pred pričetkom učne ure je potrebno pripraviti učne pripomočke, npr. kartice z imeni, plakati, pisala, žoge, itd., in preizkusiti vso tehnično opremo, npr. projektor, prenosni računalnik, predvajalnik video posnetkov itd. Prostor mora biti vedno dovolj osvetljen, saj lahko neprimerna svetloba vodi do slabšega razpoloženja tako učečih se posameznikov kot tudi mentorja. Če boste med odmorom poskrbeli za kavo, sok ali prigrizek, boste gotovo ugodno vplivali na učence in izboljšali komunikacijo. To še posebej velja za slabše usposobljene posameznike, za katere menite, da se nagibajo k izpisu iz izobraževalnega programa. Da to dosežemo, je potrebno le malo dobre volje in organizacijskih sposobnosti.

Vodenje in svetovanje

Običajno udeleženci vsaj malo prepoznajo svoje potrebe, vendar tega ne moremo pričakovati od malo usposobljenih in izobraženih oseb. Za veliko večino je namreč bistvenega pomena, da čutijo *podporo in spodbudo prav vseh zaposlenih v ustanovi*. Da bi pritegnili učence k izobraževanju in ohranjali motivacijo malo izobraženih učencev, je ključnega pomena, da se osebje spozna z njimi in njihovimi življenjskimi zgodbami ter jim zagotavlja svetovanje pred, med in po izvedbi izobraževalnega programa. Bistvenega pomena je tudi to, da si osebje že od vsega začetka zapomni njihova imena in se na njihove pobude primerno odzove.

Uporaba medijev

Običajno gre uporabi medije pri obveščanju javnosti pripisati pomembno vlogo. Pa vendar je pri malo izobraženih in malo usposobljenih učencih bolje uporabiti medije kasneje, ko se program že izvaja! Četud smo mnenja, da se malo izobraženi in malo usposobljeni delavci odzivajo na marketinške akcije (TV oddaje, radijske oddaje, članki, plakati v podjetjih in osebno naslovljena pism), se motimo! Večinoma je pobudnik izvedbe izobraževanja vodja kadrovske službe. Iz tega sledi, da je dobro, če se ponudniki izobraževalnih programov poslužujejo socialnih in poslovnih omrežij, preko katerih javnost obveščajo o programu. Posebno pozornost je potrebno nameniti prepoznavanju kroga ljudi, ki predstavljajo ciljno skupino ponudnikov izobraževalnih programov. Pri vsem tem je pomembno tudi, da se udeležence v izobraževalne programe vključi preko njihovega neposrednega socialnega okolja, npr. s pomočjo delodajalcev, sodelavcev, kadrovikov oziroma zdravnikov, ki so zadolženi za delavce podjetja. *Oni, in ne ponudniki izobraževalnih programov, bi morali programe predstaviti kot dragoceno ali izjemno priložnost za malo izobražene osebe.*

Primer: Malo zobraženi in malo usposobljeni ne berejo veliko, zato pri obveščanju o izobraževalnih programih objave v lokalnih časopisih ne bodo obrodile sadov. Sčasoma si lahko privoščite obveščanje na plakatih, pa vendar na začetku ti ne bodo imeli posebnega učinka. Zaradi vsega tega je najboljši način obveščanja osebni stik.

Financiranje

Viri financiranja izobraževalnih programov se med seboj precej razlikujejo. V vsakem primeru je potrebno *oceniti skupen finančni priliv* (članarine, šolnine, državne subvencije, donacije, itd.) in *predvideti skupne stroške* izobraževanja in razvoja programa ter usposabljanja učiteljev in ne le stroškov, ki nastanejo pri izvajanju programa. Prav tako je pomembno, da se udeležence seznani z možnostmi sofinanciranja izobraževanja in možnostjo vključitve v brezplačne oblike izobraževanja.

Ali ste razumeli?

Ta del je namenjen ugotavljanju, ali ste razumeli koncepte in vprašanja, ki smo jih predstavili v tem modulu.

59

1. Je naslednja trditev pravilna ali nepravilna?

Vloga mentorjev v izobraževanju odraslih se razlikuje od vloge učiteljev v izobraževanju otrok in mladine.

PRAVILNO

NEPRAVILNO

2. Izberite NEPRAVILNO trditev.

Za organizacijo učnih procesov potrebujemo:

- a. organizacijske in tehnične priprave učnega procesa;
- b. izbor in usposabljanje mentorjev
- c. predsodke glede malo izobraženih in usposobljenih oseb
- d. medije za obveščanje o izobraževalnem programu

3. Dopolnite s številko.

Organizacija učnih procesov ima _____ stopenj.

- a. 1
- b. 2
- c. 3
- d. 5

4. Je naslednja trditev pravilna ali nepravilna?

V odnosu med udeleženci in mentorji, so mentorji pomembnejši.

PRAVILNO

NEPRAVILNO

MODUL 8. UČITI SE UČITI

Ta modul je namenjen odraslim z nižjo stopnjo izobrazbe, ki se želijo naučiti kako se učiti. Osredotoča se na pomembnost omogočanja tovrstnim posameznikom, da pri **izobraževanju** vztrajajo, se priučijo samostojnega **učenja**, učinkovito upravljajo s časom in informacijami, bodisi v skupini ali posamično. Kakšen pomen ima učenje za malo izobražene in malo usposobljene odrasle v stanju funkcionalne nepismenosti? Kakšen način učenja naj izvajalci izobraževalnih programov izberejo vza to ciljno skupino? V tem modulu boste dobili preproste in praktične odgovore na zgoraj zastavljena vprašanja.

60

MODUL NA KRATKO

Modul je sestavljen iz naslednjih dveh enot:

ENOTA 1: Kaj je učenje?

ENOTA 2: Kaj za učenje učenja potrebujejo malo izobraženi in malo usposobljeni odrasli in kakšni so njihovi cilji?

ENOTA 3: Kako lahko izvajalci izobraževalnih programov oziroma mentorji malo izobraženim in malo usposobljenim odraslim učencem pomagajo učiti se učiti?

ENOTA 1 Kaj je učenje?

Lynda Kelly (2002) opisuje učenje kot individualen, zapleten proces, ki ga je do neke mere nemogoče opisati: nekaj, kar delamo, ne da bi kdaj o tem prav dosti razmišljali. Gre tudi za kompleksno družbeno dejavnost. Najbrž pa je za mnoge najbolj presenetljivo dejstvo, da se le malo doseže z zavestnim in namernim učenjem (Gopnik 2016: 60). Izvira iz življenja samega.

Otroci opazujejo in se učijo s posnemanjem drugih, s katerimi preživljajo čas.

Oni le opazujejo in se učijo, tako da poslušajo, kaj o njih govorijo drugi ljudje in

www.learnersmot.eu

LearnersMot: projekt št. 2017 -1-ES01-1-KA204 –038414

Vsebina te publikacije zajema zgolj poglede njenih piscev in edinole oni so zanjo odgovorni. Publikacija ne izraža mnenja Evropske komisije ali katerega koli organa Evropske unije. Evropska komisija in Nacionalna agencija ne prevzemata odgovornosti za uporabo tega besedila ali informacij, ki jih to besedilo vsebuje.

o tem kako svet deluje. (Gopnik 2016: 89) To naj bi bil najpreprostejši način učenja. Učenje naj bi bilo celo nekaj, kar nam naložijo drugi. Lahko pa je učenje nekaj, kar počnemo, da bi zadeve bolje razumeli in lažje shajali v resničnem svetu.

Learning can either be seen as something that is imposed on you by other people or as something you do to understand and manage the real world.

Alan Roger (2003) velja za avtorja, katerega mnenje je vredno upoštevati kadar je govora o učenju. On se namreč zavzema za **učenje, kjer se zavedamo nalog in učenje, ki se ga zavedamo ali formalno učenje.**

Učenje so zmeraj obravnavali kot rezultat dejavnosti, ki prinaša spremembe. Tako je na primer Robert Gagne opredelil učenje kot spremembo v človekovem ustroju ali zmožnost, ki traja, kjer ne gre le za procese osebne rasti (1982: 2). V devetdesetih letih se je učenje pogosto opisovalo kot relativno trajno spremembo v znanju ali vedenju osebe zaradi vseh pridobljenih izkušenj.

Wenger (1998) je prepoznal številna načela učenja, ki temeljijo na družbenem pogledu na učenje in je ugotovil, da je učenje:

- del človeške narave;
- sposobnost skupnega določanja novega pomena;
- ustvari nove strukture na temelju novega izkustvenega iskanja pomena;
- predvsem izkustveno in družbeno;
- spreminja identiteto;
- gradi življenjske zgodbe iz zgodb skupnosti;
- zahteva nazočnost posameznika, ki postavi meje;
- povezano z družbeno močjo in energijo;

- sodelovanje, domišljija in prilagajanje;
- povezava delovanja lokalnega in globalnega sveta (str. 226-228).

Vir: Infed

ENOTA 2: Kaj za učenje učenja potrebujejo malo izobraženi in malo usposobljeni posamezniki in kakšni so njihovi cilji?

62

Odrasli v situaciji funkcionalne nepismenosti potrebujejo vodenje za razvoj svojih potencialov (Tlhapi & Venter, 2017, str. 53). Zato je vključevanje teh odraslih v vseživljenjsko učenje neprecenljivega pomena. Posameznikom namreč omogoča pridobivanje znanja, razvoj spretnosti, razumevanja in vrednot, da postanejo dejavni državljani in delavci (Tlhapi & Venter, 2017).

Malo izobražene in usposobljene odrasle osebe imajo različne potrebe, ki so odvisne od potreb po razvoju pismenosti, ravni izobrazbe, po pridobitvi socialno-ekonomskega statusa, jezika, in drugih značilnosti (Nacionalni raziskovalni svet, 2012).

Malo izobražene in usposobljene odrasle osebe je **potrebno učiti učiti se**. Na podlagi tega bi laže pozabile spomine na neprijetno in neuspešno pridobivanje znanja v obveznem izobraževanju. **Učenje učenja jim naj zato predstavlja prijetno izkušnjo, ki obeta uspeh v prihodnosti.**

Lynn A. Tovar (2008) navaja, da je v izobraževanju odraslih potrebno doseči štiri ustrezne učne cilje, tj. splošno razumevanje, osnovne veščine, samospoznanje in izobraževalni proces za odrasle učence.

- **Splošno razumevanje** – gre za vedenje o tem, kako pomembna sta pozitiven odnos in motivacija.
- **Osnovne veščine** – osebe pridobijo veliko dragocenega znanja ne le z branjem, pisanjem, in računanjem. V središču učnega procesa je

sposobnost poslušanja in zmožnost pridobivanja informacij s pomočjo nove tehnologije.

- **Samospoznanje** – gre za razvijanje zavedanja in razumevanje samega sebe kot bitja, ki se uči. Učenec lahko uvidi osebne prepreke, ki jih pri učenju ima, dobi vpogled v svoje prednosti in slabosti ter osebne želje glede načina kako pridobivati znanje. Omembe vredno je tudi dejstvo, da malo izobražene in usposobljene odrasle osebe največkrat stvari opravijo, potem pa se šele v resnici zavedo svojih dejanj.
- **Učni proces** – Odrasle osebe običajno pridobijo znanje s samostojnim učenjem, sodelovalnim učenjem in organiziranim izobraževanjem.
 - ✓ **Samostojno učenje** vključuje izvedbo osebnih projektov, ki zahtevajo sprejemanje odločitev o tem kaj, kje, kako in kdaj se učiti. Postavljanje realnih ciljev, iskanje učnih virov, izvajanje učnih strategij in premagovanje osebnih ovir je bistvenega pomena za uspeh pri učenju, če potek učnega procesa narekujemo sami. Tovrstno učenje je za malo izobražene trd ali celo naobvladljiv oreh.
 - ✓ **Sodelovalno učenje** je najpogostejša oblika učenja v izobraževalnih ustanovah. Najpogosteje sodelovalno učenje poteka v majhnih učnih skupinah, kjer člani i skupaj rešujejo probleme na podlagi izkušenj in strokovnega znanja vseh članov. Tako opravljajo skupinske naloge in skupaj dosegaajo cilje.
 - ✓ Pri **institucionalnem učenju**, ki sicer pri malo izobraženih in usposobljenih odraslih osebah, **ni najpogostnejši način učenja**, obstaja osnovni cilj, tj. pridobitev diplome ali kreditnih točk. Pa vendarle je potrebno upoštevati, da imajo učeči se posamezniki tudi druge potrebe. Udeleženci izobraževalnega programa morajo razumeti program, v katerega se vpisujejo, kot tudi vse podporne storitve, ki so jim na voljo.

Izvajalci izobraževalnih programov/mentorji v izobraževanju odraslih bi morali **razumeti in podpirati tako kognitivne kot čustvene mehanizme učenja** vsakega malo izobraženega in malo usposobljenega udeleženca. Zato bi izvajalci morali **prilagoditi in/ali si zamisliti metode za zadovoljitev potrebe svojih učencev, da se učijo učiti.**

64

Malo izobražene in usposobljene odrasle osebe se morajo naučiti učenja samega. Da pa bi bile za to motivirane, potrebujejo primerne učne metode.

ENOTA 3: Kako lahko izvajalci izobraževalnih programov, oziroma mentorji, malo izobraženim in malo usposobljenim učencem pomagajo učiti se učiti?

Da bi postali pri učenju avtonomni in bi se lahko samostojno učili iz različnih virov, morajo malo izobražene in usposobljene odrasle osebe usvojiti različne učne metode in tehnike učenja. Učitelji naj jim pri tem pomagajo.

Malo izobraženi in usposobljeni odrasli se morajo potemtakem naučiti kako:

- se učiti iz lastnih napak in prepoznati, kaj posameznikom pri učenju ustreza. To še posebej velja za dislektike;
- poslušati in iz govorjenega besedila izluščiti najpomembnejše informacije itd.;
- vključevati različne vrste inteligentnosti in tako ugotoviti, katera vrsta jim najbolj pomaga v učnem procesu;
- hitreje pomniti;
- snov bolje in hitreje razumeti;
- deluje spomin;
- kakšni učenci so (slušni, vizualni in kinestetični);
- delujejo procesi pomnjenja;
- identificirati organizacijo in strukturo besedila: začetek, kdaj, kje, kaj, zakaj, kako, konec;
- naj se učenje organizira in strukturira;

- predelati informacije;
- oblikovati povzetke;
- risati miselne vzorce;
- delati zapiske;
- informacije beležiti v obliki skic;
- uporabljati tehnike prezentacije;
- učenje povezati s projekti v vsakdanjem življenju
- kako potek učenja skrbno načrtovati itd.

Ali ste razumeli?

Ta del je namenjen ugotavljanju, ali ste razumeli koncepte in vprašanja, ki smo jih predstavili v tem modulu.

66

1. Izberite pravilno trditev.

V učnem procesu malo izobraženih in malo usposobljenih odraslih:

- a. se samostojnega učenja ne da povezati s sodelovalnim učenjem;
- b. posamezen program ali posamezna metoda sta lahko dobra za vse učence, kajti ti imajo podbene potrebe;
- c. ni mogoče zaobiti dejstva, da gre za težak proces, kajti potrebe odraslih učencev so izjemno raznolike.

2. Je naslednja trditev pravilna ali nepravilna?

Za odraslega učenca je bistvenega pomena, da razvija svoj učni slog in da razume, da učiti se učiti pomeni aktivno poslušanje, aktivno pisanje in biti odprt za spremembo.

PRAVILNO

NEPRAVILNO

3. Izberite pravilno trditev.

Kaj od naslednjega za malo izobražene **NI** priporočljiva učna tehnika:

- a. prilagajanje učnega gradiva njihovim življenjskim izkušnjam;
- b. redno formalo ocenjevanje napredka;
- c. hvaljenje truda, poteka učenja in rezultatov učenja;
- d. omogočanje, da odrasli učenci izrazijo svoje želje in cilje pa tudi želje glede vsebine razprave

4. Je naslednja trditev pravilna ali nepravilna?

Učenci se ne bi smeli zavedati, kako se sami učijo. Pot učenja jim bo namreč pokazal izobraževalec/mentor.

PRAVILNO

NEPRAVILNO

MODUL 9. O UČINKOVITEM BOLJŠANJU PISMENOSTI, O METODAH, KI JIH UPORABLJAMO PRI DELU Z MALO IZOBRAŽENIMI IN MALO USPOSOBLJENIMI DELAVCI

V tem modulu obravnavamo izboljšanje pismenosti in primere uporabnih metod, ki jih je treba prednostno uporabljati v skupinah, da bi izboljšali osnovno znanje nizko izobraženih učečih se posameznikov, tj. govor, pisanje in računanje.

67

MODUL NA KRATKO

Modul je sestavljen iz naslednjih dveh enot:

ENOTA 1: Učinkovito boljšanje pismenosti

ENOTA 2: Primeri metod, ki jih uporabljamo za boljšanje temeljnih spretnosti malo izobraženih in malo usposobljenih oseb: spretnosti komuniciranja, govorne spretnosti, spretnosti pisanja

ENOTA 1. Učinkovito boljšanje pismenosti

Odrasli učenci so heterogena ciljna skupina. Optimalno urjenje je odvisno od različnih ciljev v povezavi z boljšanjem pismenosti in učenjem, pridobivanjem znanja in spretnosti, interesi, posameznikovim nevrokognitivnim profilom njegovim kulturnim oziroma jezikovnim ozadjem.

Odrasli učenci naj bi:

- pridobili samozavest, samospoštovanje, dostojanstvo in naj bi bili na svoje učenje tudi ponosni;
- spoznali zakonitosti pisne komunikacije in izboljšali svojo pismenost in računalniške spretnosti;

Okviri, v katerih si odrasliboljšajo pismenost, se med seboj prav razlikujejo glede na:

- prostor in namen,
- ciljeboljšanja pismenosti,
- pripravo mentorja.

68

Današnja družba zahteva širše, vse bolj intenzivne in kompleksne oblike pismenosti, predvsem zaradi širjenja novih komunikacijskih tehnologij. Od odraslih se pričakuje, da znajo uporabljati sodobna orodja pismenosti (npr. računalnike, pametne telefone itd.). Poleg tega se morajo seznaniti z oblikami branja in pisanja, ki se pričakujejo za opravljanje posamezne funkcije, vzdrževanje zdravja, družbeno in državljansko participacijo in opravljanje drugih življenjskih in družbenih vlog. Za osebe z nizko stopnjo funkcionalne pismenosti oziroma osebi, ki nimajo dovolj razvite računalniške logike je iskanje službe zelo težavno.

Učinkovitoboljšanje pismenosti bi moralo vključevati različne metode, kot so prepoznavanje besed, razvoj besedja, bralno razumevanje poglobljeno analiziranje in razumevanje besedil.

Učinkovitoboljšanje pismenosti pomeni hkrati poučevanje in obsežno urjenje na podlagi raznolikih besedil, s pomočjo pripomočkov in nalog za razvoj posameznih potrebnih spretnosti. **Sprva naj se večkrat uporabi isto besedilo, kar bo odraslim učencem omogočilo, da se v besedilo poglobijo in ga čedalje bolj razumejo.**

Učinkovitoboljšanje pismenosti je izrecno usmerjeno v avtomatizacijo in integracijo temeljnih spretnosti in v prenos teh v prakso. Vključuje tudi

spremljanje učečevega napredovanja, pridobivanje povratnih informacij in prilagajanje navodil.

ENOTA 2: Primeri metod, ki jih uporabljamo za boljšanje temeljnih spretnosti malo izobraženih in malo usposobljenih oseb: spretnosti komuniciranja, govorne spretnosti, spretnosti pisanja

Vključevanje v programe za boljšanje pismenosti opismenjevanje zahteva veliko poguma. Učeči se odrasli posamezniki bi naj bili sposobni opravljati specifične vsakdanje naloge, kjer se zahteva pisna komunikacije. Pa vendar bi naj prav tako razvili akademske spretnosti, ki jih potrebujejo za nadaljnje izobraževanje.

70

Zatorej, vi, mentorji, odraslim predstavite zgodbo ali članek iz časopisa, ki opisuje zanimiv aktualen dogodek. **Dobro premislite o vplivu, ki ga bodo imele posamezne vsebine na učeče se odrasle posameznike.**

Besedilo naj bo pripravljeno na način, primeren za vse.

Udeleženci programa naj o vsebini besedila razpravljajo v dvojicah in pri tem drug drugega učijo. Nekateri udeleženci so mnenja, da je **učenje v dvojici boljše**, saj se pri npr. branju knjige "združita dve glavi". Koraki, ki jim je potrebno slediti.

Koraki:

- Udeleženci naj **opredelijo bistvo besedila**.
- **Učitelji naj pripravijo oporne točke** za lažje razumevanje besedila.
- **Kje, kdaj, kako, začetek, dogodki, dogajanje in konec.**
- Vsak del zgodbe naj bo označen z drugo barvo.
- Udeležencem se dovoli, da **postavljajo vprašanja**, kadar so v dilemi ali imajo težave z razumevanjem.
- Odrasli učenci prostovoljno krožijo po predavalnici in nudijo pomoč pri snovanju vprašanj.

Na ta način ugodno vplivajo na razvoj lastnega učenja in znanja kakor tudi na znanje in učenje drugih.

Zelo pomembno je, da ves čas uporabljate isto besedilo, utrjujete besedišče.

Tako se odrasli učenci pri pripovedovanju zgodbe bolje počutijo. Pogoste govorne vaje spodbujajo **razvoj jezikovnih spretnosti in kritičnega mišljenja**. Odrasli učenci se učijo, kako pomembno je znova prebrati besedilo. Pričnejo se zavedati pomembnosti časa, tempa in premorov pri pripovedovanju zgodbe. Posamezniki želijo uporabljati opisne besede, kar jim pomaga narediti zgodbo zanimivo.

- **Na koncu se odrasli učenci osredotočijo na branje zgodbe v paru. S pomočjo tablice svoje branje tudi posnamejo.**
- **Učna skupina nazadnje preuči besedila in zapiše oporne točke, ki odraslim učencem pomagajo pri nadaljnjih pisnih izdelkih.**
- **Če odrasli učenci razumejo strukturo besedila tudi lažje ustvarjajo pisne izdelke.**

Ta vrsta nalog se uporablja tudi pri učenju branja, razumevanja in pisanja v tujem jeziku. **Še več zamisli pa najdete v slovnica tujih jezikov.**

1. primer: Uporaba pisanja za vsakdanja opravila

Naslov: Pišem možu

Vrsta besedila: kratko sporočilo

Način pisanja: kolektivno, neformalno, zasebno

Potrebščine: kartice z navodili

Trajanje: 20 minut

Opis: Mandy ima roditeljski sestanek na šoli, ki jo obiskuje njena hčerka. Petru, svojemu možu, napiše kratko sporočilo, ki ga obesi na vrata hladilnika. Sporočiti mu želi, da ima juho v hladilniku in da naj si jo pogreje. Doda, da ga ima rada in da se vrne ob 17.00 uri.

Naloga: Udeleženci besedilo spremenijo tako, da deluje kot niz navodil:

Dragi Peter. Imam roditeljski sestanek. Vrnem se ob 17.00 uri. Prosim te, da ...

Različica: Na karticah so napisana posamezna navodila, odrasli učenci pa morajo sestaviti logično zaporedje stavkov tako, da svoje kartice eno za drugo postavljajo na mizo.

72

2. primer: Uporaba branja

Naslov: Branje lokalnega časopisa

Vrsta besedila: časopisni članek

Vrsta branja: kolektivno, neformalno, zasebno

Potrebščine: kopije članka, ki ga pretehtamo, predhodno izbere predavatelj. Pomembno je, da je članek iz lokalnega časopisa, udeležencem pa je naslov članka blizu. Sprva se raje izogibajte kompleksnejšim tematikam, kot so politika ali gospodarstvo. Prav tako je priporočljivo, da je besedilo krajše od 10 vrstic.

Trajanje: 30 minut

Opis: Udeleženci posamično berejo besedilo in poskušajo izluščiti osnovne ideje besedila: kaj, kje, kdaj, kako, zakaj. Pri tem mora biti mentor pozoren in pomagati učencem, ki so v dvomih ali imajo težave, na primer, če ne razumejo besed. Potem, ko vsak prebere besedilo, pričnejo z delom v dvojicah in primerjajo odgovore. Nato skušajo povedati, kaj se je zgodilo z besedami.

Naloga: Udeleženci prejmejo osnovna vprašanja, ki se nanašajo na prebrano besedilo, in nanje odgovorijo.

Različica: Če je skupina majhna (največ 10 udeležencev), lahko odrasli učenci skupaj pojasnijo, kaj se je zgodilo. Eden pove prvo misel, drugi doda svojo in tako dalje.

3. primer: Uporaba pisanja

Naslov: Pisanje zgodbe

Vrsta besedila: pisanje krajše zgodbe

Način pisanja: kolektivno, neformalno, zasebno pisanje

Potrebščine: Kopije delovnega lista, na katerem je napisan stavek (prvi stavek zgodbe), ki je razdeljen s pikčastimi črtami. Na primer, prvi stavek je lahko: "Včeraj sem prijatelja povabil na večerjo." ali "S prijateljem sem se prejšnji teden odpravil v kino."

73

Trajanje: 20 minut

Opis: Vsak učenec zloži papir po črtkani črti prvega stavka iz delovnega lista, tako da se stavek skriva. Tako se vidi samo prvi stavek. Udeleženec papir poda naslednjemu, ki sedi poleg njega. Vsak udeleženec nato doda en stavek. Papir se nato zloži, tako da naslednji vidi samo zadnji stavek in ostale prazne vrstice. Igra se nadaljuje, dokler udeleženci ne zapolnijo vseh praznih vrstic. Mentor nato delovni list poravnava in na glas prebere zanimive zgodbe, ki so jih ustvarili udeleženci.

Naloga: Udeleženci pišejo osnovne kratke stavke, da dopolnijo zgodbo.

Različica: To dejavnost se lahko izvede tudi tako, da se udeležencem pove, da morajo njihovi stavki vsebovati elemente, kot so je bil / so bili, ali pa pridevnik, glagol v pretekli obliki.

Ali ste razumeli?

Ta del je namenjen ugotavljanju, ali ste razumeli koncepte in vprašanja, ki smo jih predstavili v tem modulu.

74

1. Izberite odgovor, ki NE velja.

Konteksti programaboljšanja pismenosti odraslih se med seboj razlikujejo glede na:

- a. prostor in namen;
- b. cilje boljšanja pismenosti;
- c. narodnost in materni jezik udeležencev;
- d. pripravo mentorja.

2. Je naslednja trditev pravilna ali nepravilna?

Učinkovito izobraževanje za boljšanje pismenosti bi moralo vključevati različne metode, kot so prepoznavanje besed, gradnja besedišča, bralno razumevanje, poglobljeno analiziranje in razumevanje besedil.

PRAVILNO

NEPRAVILNO

3. Je naslednja trditev pravilna ali nepravilna?

Besedilo naj bo pripravljeno na način, primeren za vse posameznike.

PRAVILNO

NEPRAVILNO

4. Je naslednja trditev pravilna ali nepravilna?

Pri prebiranju časopisa z udeleženci je bolje posegati po kompleksnejših tematikah, saj se na ta način posamezniki naučijo več.

PRAVILNO

NEPRAVILNO

GLOSAR

Animacija

Je dejanje animiranja, navduševanja, povezovanja. Animiranje je drugačno od motiviranja. Ima različne konotacije: vdihniti življenje, pospešiti, oživeti, navdušiti, spodbuditi, prepričevati, preričati druge, da delujejo, da vplivajo na odnose. Animacije ima svoje metode. Uporabiti jo je moč na različnih poljih: v zibraževanju, skupnostnem izobraževanju, prodaji, marketingu.

75

Coaching

Coaching v nekaterih jezikih imenujejo spremljanje za razvoj, kjer učitelj podpira podpira učenca pri doseganju določenega osebnega ali poklicnega cilja. Usmerja da in mu nudi oporo.

Disgrafija

Nezmožnost koherentnega pisanja kot simptom možganskih poškodb ali okvar.

Diskalkulija

Težave pri aritmetičnih izračunih, razmerjih itd kot posledica možganskih lezij.

Disleksija

Specifične učne težave, ki so nevrobiološkega izvora. Zanje so značilne težave z natančnim in /ali tekočim prepoznavanjem besed ter slabimi sposobnostmi črkovanja in luščenja pomena.

Dispraksija

Gre za pogosto motnjo, ki vpliva na fino in/ali grobo motoriko pri otrocih ali odraslih. Pogosto jo dojemamo kot nezmožnost povezovanja predmetov z njihovim mestom.

76

Funkcionalna nepismenost

Bralne in pisne spretnosti, ki ne zadoščajo za upravljanje vsakdanjih opravil tako doma kot na delovnem mestu.

Jezikovno ozadje

Jezikovne zmožnosti in misli so povezane z jezikom ali lingvistiko. Lingvistika preučuje način, kako deluje jezik. (Collins Dictionary)

Kadar govorimo o jezikovnem ozadju, imamo v mislih jezik oz. jezike, ki jih nekdo govori, jezikovna pravila na splošno in njihovo rabo v posameznem jeziku.

Motivacija

Intrinsična ali primarna motivacija se nanaša na učenje, ki teži k psihološkim nagradam.

Ekstrinsična motivacija se nanaša na učenje, podkrepljeno z zunanjimi nagradami.

Učenci se lotevajo učenja za intrinzične in ekstrinzične nagrade.

Persona canvas

Persone so hipotetični arhetipi potencialnih učencev, ki jih želijo predstavljati skozi celoten proces oblikovanja. To niso resnični ljudje ali povprečni uporabniki, temveč skupina določenih uporabnikov, ki se obnašajo na podoben način in prikazujejo ključne attribute družbene skupine, ki jo predstavljajo.

Temeljne spretnosti

Gre za koncept, ki obsega spretnosti in razumevanje, potrebno za aktivno delovanje posameznika tako na delovnem mestu kot v družbi nasploh. Temeljne spretnosti so temelj za nadaljnje učenje. V rabi so tudi drugi koncepti, kot na primer ključne kompetence. Temeljne spretnosti so: pismenost / branje in pisanje; računanje / uporabna matematika; digitalne kompetence / IKT spretnosti; Govorno sporazumevanje.

77

Učenje

Sprememba dispozicije ali sposobnosti, ki se v nekem obdobju nadaljuje in je ni mogoče pripisati zgolj procesom rasti.

Učiti se učiti

Proces pridobivanja znanja o učnih metodah in tehnikah, ki se uporabljajo pri učenju v najrazličnejših kontekstih.

LITERATURA IN VIRI

Bentolila, A, (1996) *De l'illettrisme en général et de l'école en particulier*. Paris:
Plon

Bentolila, A. (1991) *De l'oral a l'écrit : connivence et distance*. Paris

Campbell, (2016) "Differences in Adult Learning and Motivation"

Campbell, (2016) "Nine things to consider when starting work with adult learners"

Carpentieri, (2014)"Improving basic skills in adulthood: Participation and Motivation". United Kingdom

European Commission, (2012) "Strategies for improving participation in and awareness of adult learning"

European Commission,(2016) "Towards more effective adult learning policies"

Gagné, R. M. (1985) *The Conditions of Learning*. 4e, New York: Holt, Rinehart and Winston.

Gall, R. (2013) Effective Motivational Strategies in Adult Basic Education Programs, PAACE Journal of Lifelong learning, Vol. 22

Gopnik, A. (2016). *The Carpenter and the Gardener. What the New Science of Child Development Tells Us about the Relationship Between Parents and Children*. London: Boadley Head.

Hebar, A. (2010) *Vpliv družine na razvoj pismenosti odraslih*. Non-published doctorate thesis. Ljubljana. Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani

79

Hess, B. (1980) *L'entreprise face à l'illettrisme*. Les enjeux de la formation. Paris : Anthropos

http://www.unesco.org/education/efa/ed_for_all/background/jomtien_declaration.shtml

Jelenc-Krašovec, S. (1996) *ABC izobraževanja odraslih*. Ljubljana: ACS)

Kelly, L. (2002). What is learning ... and why do museums need to do something about it? A paper presented at the *Why Learning? Seminar*, Australian Museum/University of Technology Sydney, 22 November.

<https://australianmuseum.net.au/uploads/documents/9293/what%20is%20learning.pdf>.

Retrieved October 31, 2018].

Krajnc, A. (1979) *Metode izobraževanja odraslih: andragoška didaktika*. Delavska enotnost. Ljubljana.

Lahire, B. (1999) *L'invention de l'illettrisme. Rhétorique publique, éthique et stigmates*. Paris: Editions de la découverte.

Mallows, Litster, (2016) "How can we motivate adults to engage in literacy and numeracy learning". United Kingdom

National Academy Press, (2012) "Motivating adult learners to persist in improving adult literacy instruction: supporting learning and motivation"

Rogers, A. (2003). *What is the Difference? A new critique of adult learning and teaching*. Leicester: NIACE.

80

Ruffin, J. (2011) Health Literacy and the Elimination of Health Disparities.
Journal of Health Communication: International Perspectives, 16:sup3, 1-2.

Riekmann, (2015) "Functionally illiterate adults and their confidantes – results of the qualitative study". Hamburg.

Sandhu J., Damodharan L. and Ramondt, (2013) "ICT Skills Acquisition by Older People: Motivations for learning and barriers to progression". Leicestershire, International Journal of Education and Ageing.

Verhoeven, L. (1994). *Functional literacy: theoretical issues and educational implications*.

Wenger, E. (1999) *Communities of Practice. Learning, meaning and identity*, Cambridge: Cambridge University Press.

KLJUČ

Modul 1:

1. Nepravilno, 2. Pravilno, 3. Nepravilno, 4. Pravilno

Modul 2:

1. Nepravilno 2. Pravilno, 3. Pravilno, 4. Nepravilno

Modul 3:

1. Nepravilno, 2. Pravilno, 3. Nepravilno,

Modul 4:

1. Nepravilno, 2. Nepravilno, 3. Pravilno

Modul 5:

1. Pravilno, 2. d, 3. Nepravilno, 4. d

Modul 6:

1. Nepravilno, 2. d, 3. Pravilno, 4. d

Modul 7:

1. Pravilno, 2. c, 3. d, 4. Nepravilno

Modul 8:

1. c, 2. Nepravilno, 3. b, 4. Nepravilno

Modul 9:

1. Pravilno, 2. d, 3. Nepravilno, 4. Nepravilno

Vodilni partner v projektu

LearnersMot *je*

Edensol, Španija

www.edensol.eu

Partnerji so

Eurocrea Merchant, Italija

www.eurocreamerchant.it

Eurosucccess Consulting, Ciper

www.eurosc.eu

**Slovenska univerza za tretje
življenjsko obdobje, Slovenija**

www.utzo.si

UPI, Slovenija

www.upi.si

Številka projekta: 2017-1-ES01-KA204-038414

www.learnersmot.eu

"Podpora Evropske komisije ne pomeni, da ta potrjuje vsebino te publikacije. Vsebina vsebuje mnenja avtorjev in tako Evropska komisija ne prevzema odgovornosti za to, kako bodo v tej publikaciji podane informacije uporabljene."